

Foganya

REVISTA D'INFORMACIÓ I CULTURA DEL GRUP FOGANYA

JUNY
-PORRERES ANY I - NÚMERO 3 - ~~DESEMBRE~~ 1989 -
PM - 14/17/1989 - 300 EXEMPLARS -
DIA D'IMPRESSIÓ: 29/V/1990
DIA DE SORTIDA: 1/VI/1990
P.V.P.: 200 pts.

- "Foganya" -

REVISTA D'INFORMACIÓ I CULTURA del "Grup Foganya". Aparició bimensual.
Informació i Correspondència: C/ Molins, 2. 07260-Porreres.
Direcció General: Junta Directiva del "Grup Foganya".
Direcció: Jaume Rosselló i Verger. **Assessors:** Francesca Servera Toledo i Àngel Oneto Veny.
Consell de Redacció: Vicenç Juan Moll; Mª Jesús Ximelis Bover; Serafí Expósito Ruiz; Sebastià Mestre Mora i Yolanda Barceló Márquez.
Col·laboradors en aquest número: Bartomeu Tauler, Bartomeu Servera, Mª Magdalena Picornell, Antònia Rosselló, Caterina Trobat, Inès Sitjar, Tomeu Barceló.
Dibuixants: Miquel Morlà i Julio Servera.
Fotògrafs: Sebastià Vidal i Toni Melià.

-SUMARI-

Sumari i explicació Portada.....	2
Editorial.....	3
Les Possessions a Porreres a finals del segle XVI.....	4
Continuació.....	5
Vida del Grup Foganya.....	6
Llista d'actors de Passió a Porreres.....	7
Llista de donatius.....	8
Comparació demogràfica de Porreres.....	9
Espipellant els anys.....	10-11
Entrevista a un cordador d'olles.....	12-13
Porrerencs de primera.....	14
Records amb delit.....	15-16
L'ós: el rei del bosc.....	17
De l'albercoc i els sequers.....	18
Treu cap, treu maga.....	19
Redaccions.....	20-21
Vida Municipal.....	22-23
Al qui correspongui: el Pou de Betlem.....	24
Efectes del lliberalisme.....	25
Coneguem el nostre entorn.....	26
De tot un poc.....	27
De foravila.....	28
Anem a escola!.....	29
Va de futbol.....	30
Crucigrama.....	31
Va de bàsquet.....	32
Poemes.....	33
Retard d'aquest número.....	34
Glosat de fadrins i casats.....	35
Curiositats del món de les abelles.....	36-37
Còmic.....	38
Noticiari local.....	39
Quines de Sa Bastida.....	40

Nostra portada

Vos presentam avui, la escena, del lavatori de peus, a la representació de la "PASSIÓ A PORRERES 1990", moment en que Jesus renta els peus al apòstol S. Joan.

Fa tres anys que començarem a fer aquesta representació amb un total de 29 actors i 13 escenes o quadres, per passar l'any que vengue a davant a un total de 43 actors i 15 quadres.

Enguany hem introduït dues escenes fent un total de 17 i 62 actors.

Editorial

Quins valors hi ha a Porreres?

És clar, que no pretenc donar una resposta a aquesta pregunta, tenint en compte des d'un principi, que la pregunta en sí entranya diferents maneres d'entendre-la, partint de la interpretació de la segona paraula de la pregunta "**VALORS**" la qual, per uns té una importància essencial, per altres, al contrari, en té molt poca.

El plantejament que m'agradaria fer avui, des d'aquestes ratlles, és el valor com a tal, no el valor que, interessos materials i mesquins han donat a diferents matèries o articles més o manco necessaris, per l'existència més còmoda, més atractiva, més fàcil, ..., més tot el que volgueu afegir-hi.

És una llàstima que regles i lleis naturals de vida sana i natural siguin titllades, o més, atacades d'utòpiques, la causa primordial no és el valor en sí, més bé, l'interés, vet aquí dues paraules que lamentablement es confonen adesiara amb massa freqüència, i jo diria que moltes vegades sabent-ho.

I la pregunta no és, quins interessos hi ha a Porreres?; sino, quins **VALORS** hi ha a Porreres?.

És de lamentar que tantes vegades els **VALORS** estiguin supeditats als interessos, ja siguin econòmics o polítics. Tant uns com altres estan marcats per l'individualisme i en cas que estiguin recolzats per collectivitats, mai és del tot positiu.

Així com l'aigua de la font pura i cristalina, és saludable i no necessita colorants ni aditius; la rosa és bella per sí mateixa i no necessita ni gerro ni pitxer i ho és, encara que, tengui qualque espina. El **VALOR** el té en sí mateix i no necessita adorn ni vestimenta, no cal propaganda ni d'un ni d'altre.

Altra història és, qui reconeix el **VALOR** o no?.

Què té més **VALOR** un llibre o un caramull de grava?. Un ametller florit o una senalla d'ametlles?. Un pinar o una planta d'apartament?.

És utòpic defensar els **VALORS** morals, idealistes, artístics, tradicionals, els **VALORS** que fan guaitar l'ànima més enllà de l'ara, cercant les arrels d'ont prové el nostre avui, dins l'espai del temps i del lloc?.

Quan els interessos vàgin encaminats a que els **VALORS** d'un Poble creixin, com augmenterà la valentia?, que també és un **VALOR** a tenir en compte.

QUINS VALORS HI HA A PORRERES? La resposta.....?.

La resposta podria ésser el termòmetre que assenyali el grau de vida d'un Poble.

Al número 1 de **FOGANYA** a l'Editorial, feia el plantejament de si **ES MOR PORRERES?**. No pot ésser, si és que, l'esdevenir del Poble sigui retrògade, **NO POT ÉSSER!**. Perquè els interessos no protegeixin els valors, o no els protegeixin el suficient.

Els interessos passen, qualcú pensa que els interessos augmenten, però és d'una manera temporal, els **VALORS** perduren al llarg de la vida d'un Poble. **FORMEN LA HISTÒRIA.**

Les possessions de Porreres a finals del S.XVI

Durant la història de Porreres l'agricultura ha estat el centre indiscutible de la seva economia. La unitat d'explotació essencial d'aquest tipus d'economia és la possessió. Per conèixer la situació d'aquesta explotació agrària ens hem de remuntar a l'

any 1578, d'aquest any tenim el primer cadastre de Porreres on hi podem trobar l'avaluació de les finques del municipi, base per quan s'havia d'exigir un tribut.

A foravila hi podem constatar 83 possessions, que les podem distribuir de la següent manera:

<u>Grups de propietat.</u>	<u>Propietaris</u>		<u>Bens Posseïts</u>	
	<u>nombre</u>	<u>% del total</u>	<u>valor</u>	<u>% del total</u>
fins 999 lliures	40	48'20%	24521 ll.	17'76%
1000-1999 lliures	19	22'89%	26896 ll.	19'48%
2000-2999 lliures	9	10'84%	22846 ll.	16'55%
3000-3999 lliures	9	10'84%	30671 ll.	22'22%
més 4000 lliures	6	7'23%	33100 ll.	23'98%
<u>Totals</u>	83	100'00%	138034 ll.	100'00%

Podem observar que quasi la meitat dels propietaris no arribaven a les mil lliures i entre tots posseïen tan sols el 18% de la riquesa immobiliària.

En canvi el 7% dels propietaris tenien cada un de 4000 lliures en amunt, i entre tots el 24% del valor total de les possessions porrerrenques.

Així i tot podem dir que hi havia 24 possessions grans valorades en 2000 lliures o més, amb un valor total de 86.617 lliures.

Seguidament transcriuré la llista de les possessions porrerrenques del Cadastre de 1578 valorades en més de dues mil lliures:

1. Senyora Michela Ramona Nicolau dels Pagos per cases i terres de la possessió dels Pagos, compreses les terres que són del terme de St. Joan de Sineu, tot 8000 lliures.

2. Sr. Francesch Dolms per cases i terres de la sua possessió 6000 lliures (SON HOMS).

3. Michel Valls per cases i

terres de la sua possessió dita Binifet, 5500 lliures.

4. Anthoni Artigues per cases i terres de la sua possessió, 5000 lliures (SON ARTIGUES).

5. Mossèn Andreu Mesquida Romaguera per cases i terres de la sua possessió en alou de cavalleria del Magnífic Senyor Francesch Dolms, compreses les terres de Falenig, 4600 ll. (SON ROMAGUERA).

6. Sr. Ferrer Comelles, ciutadà, per cases i terres de la sua possessió, comprès l'hort de Banyeres, 4000 lliures.

7. Jordi Morlà per cases i terres de la sua possessió, 3955 lliures (SON GALL).

8. Sr. Salvador Sureda Santmartí per cases i terres del Rafal dit Bembarda, 3770 lliures.

9. Gabriel Mesquida de la Bastida per cases i terres de la possessió dita la Bastida, 3500 lliures.

10. Bernat Nebot per cases i terres de la sua possessió, 3500 lliures (SON NEBOT).

11. Jaume Sitjar roig per cases i terres de la sua

possessió, 3460 lliures (SON ROIG).

12. Anthoni Guillem Cervera per cases i terres de la sua possessió, 3300 lliures (SON SERVERA).

13. Joan Sitjar de la Torre per cases i terres de la sua possessió, 3136 lliures (La Torre).

14. Guillem Morlà per cases i terres de la sua possessió, 3050 lliures (SON MORLÀ).

15. Sr. Baptista Brondo, donzell, per cases i terres de la sua possessió dita Los Moreys en alou del Magnífic Senyor Felip Despuig, 3000 lliures.

16. Michel Mesquida dels Riquers per les cases i terres que ell posseeix de la possessió dita Los Riquers, 2870 lliures.

17. Anthoni Morlà per cases i terres de la sua possessió, 2786 lliures (SON MORLÀ).

18. Margalida Mesquida, vidua dels Riquers, per la sua part de les cases i terres de la possessió dels Riquers, 2770 lliures.

19. Michel Mora dels Psalmaters per cases i terres de la sua possessió, 2730 lliures (SON MORA DELS SALMATERS).

20. Barthomeu Orell per dos terços de la sua possessió, 2580 lliures (SON ORELL).

21. Barthomeu Gelabert per cases, terres i lo hort de Banyeres, 2500 lliures.

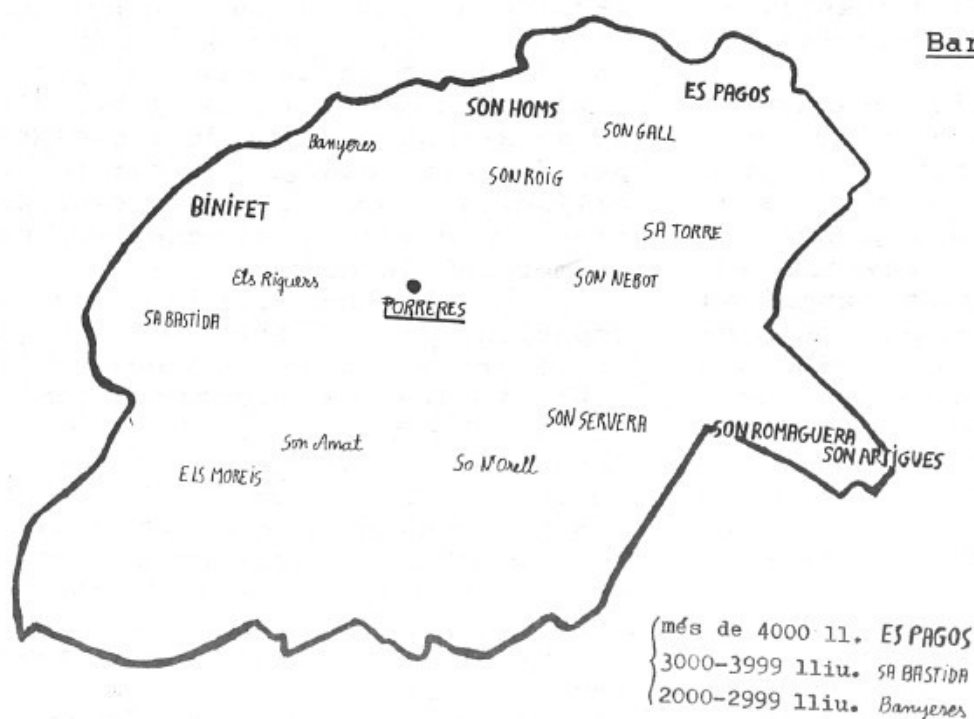
22. Mossèn Michel Mesquida Romaguera per cases i terres de la sua possessió, 2300 lliures (SON ROMAGUERA).

23. Michel Agost per cases i terres de la sua possessió dita Son Amat en alou del Magnífic Senyor Johan Lluís Berard, 2150 lliures.

24. Sr. Matheu Togores per cases i terres a Son Garcia en alou del Magnífic Senyor Johan Lluís Berard, 2150 lliures.

Per veure gràficament i per donar una idea més clara de la importància de cada possessió, posaré seguidament un mapa del terme de Porreres on s'exposen en diferents grafies la majoria d'aquestes 24 possessions abans esmentades.

Per acabar podem destacar dues coses. La primera és que dintre d'aquesta relació ja es poden veure divisions de possessions per herència o venda. La segona és la rellevància de la majoria d'aquestes possessions fins aquest segle, malgrat les amputacions anteriorment sitades.

Vida del Grup Foganya

Com la vida en sí mateix, ens dóna mals de caps i satisfaccions la vida dels grup Foganya els té.

Una de les curolles més desitjades pel grup és la d'escenes de Passió a Porreres, per això aquest escrit està per complet dedicat a aquest tema degut a què és un dels que dóna més satisfacció i ens ofereix l'oportunitat d'identificar-nos amb nostres creences un poc oblidades.

La preparació d'aquest espectacle és el més complet que avui per avui prepara el grup Foganya. Vos contaré un poc com va esser la preparació d'enguany.

Després d'haver revisat el "video" de l'any passat tenguérem un intercanvi d'impressions baix el punt de vista tècnic i artístic per millorar el resultat de l'obra en conjunt, sobretot quan a il·luminació es refereix.

Cronometrar passes i distàncies per coordinar minut a minut acció, so i llum, cosa que resulta bastant complexa.

I a la fi, el muntatge amb tots uns elements de decoració, plataformes i teixit de cables i focus, vestuari de 67 personatges,

túniques, amb cabelleres, mantells cascos cinturons sandàlies i un caramull de coses més per fer l'espectacle atractiu, espectacular, agradable. Un esforç que un número bastant crescut de socis del grup, directa o indirectament, hi aporten el seu esforç.

Crec obligat agrair a les escoles l'interès per animar als al·lots més grans amb la participació en la part de poble, i el col·legi Verge de Montisíon el deixarnos el pati de l'església per fer els assaigs i tenir tot el caliportal de creus, escales, bancs i demés, cosa que des del primer any ja ho fan.

I així com l'arbre sembla impacient per l'arribada de la primavera per donar a conèixer les noves fulles que brostaran quan a força d'albades i postes anyorosívoles poncelles rompin en vérdor d'esmeralda, el Grup Foganya espera també amb il·lusió el moment més important per poder mostrar totes les novetats afegides a aquest espectacle. moment de l'entrada de Jesús damunt la somera, trui i alegria, tot el poble amb Jesús.

Després Jesús fa el darrer sopar, amb el lavatori de peus, les escenes es succeeixen, potser amb certa lentitud. La Coral de Porreres, alternant amb els locutors, la Banda de Música també té la seva tasca. I amb l'esforç de tots l'espectacle surt així com volíem.

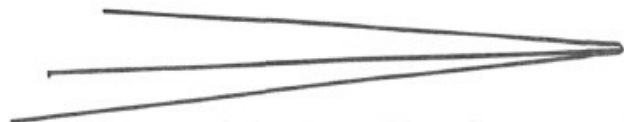
Espectació per la crucifixió, resulta d'un impacte bastant fort, si bé el moment culminant i que tothom espera amb il·lusió és el moment de la resurrecció, quan

Jesús ressucitat comença a pujar i pujar i pujar, i pareix que la gent desitja que es perdi dins la fosca nit enrevoltat d'una espesa enuolada.

Vida del grup Foganya, assaig de comedies, muntatges de carrosses, i per afegitó des de l'octubre ençà, la publicació de Foganya "Vida del grup Foganya", que queda resumida a aquesta plana; la vida no es pot resumir, al cap i a la fi és feina, moviment, activitat.

PERSONATJES DE PASSIÓ A PORRERES 1990

1- Jesús	BERNAT BORDOY SITJAR	41- Poble	RAUL LALANA BESTARD
2- S.Pere	JAUME MARTORELL MESQUIDA	42- "	MIQUELA GALIANO SANCHEZ
3- S.Jaume	ANGEL ONETO VENY	43- "	MARGALIDA SERVERA CALDENTEY
4- S.Joan	ESTEVE BARCELÓ BARCELÓ	44- "	CATALINA OLIVER MORA
5- S.Andreu	ANTONI FERRER MÀS	45- "	JOAN SERVERA SITJAR
6- S.Felip	NICOLÁS BOLAÑOS	46- "	CATALINA GOST MARTORELL
7- S.Tomeu	ANTONI MATAS BLANCH	47- "	ANTONI GARCIES GARCIES
8- S.Mateu	PAU MORA SITJAR	48- "	GREGORI JULIÀ MORA
9- S.Tomas	PERE MESTRE SOLER	49- "	MARIA FUSTER RAMIREZ
10- S.Jaume	JOAN PICORNELL BLAS	50- "	ANTONIA SAMPOL SABATER
11- S.Simó	CRISTOFOL FONT LOZANO	51- "	APOLLONIA GRIMALT VENY
12- S.Judes	JOAN FRAU FONT	52- "	EVA MARIA FERNANDEZ CARMONA
13- Judes I	SERAFÍ EXPÓSITO RUIZ	53- "	MARGALIDA VIDAL BARCELÓ
14- Angel	MARGALIDA ANDREU RAMIS	54- "	PEDRO VENY BLANCH
15- Lladre	GABRIEL CERDÀ MESQUIDA	55- "	M ^a CRISTINA JORQUERA BARCEL
16- Lladre	CRISTÒFOL FONT LOZANO	56- "	GABRIEL SALLERES JULIÀ
17- Soldat	PEDRO MESTRE SOLER	57- "	JOSEP PALERM MELIÀ
18- "	JOAN MELIA TOMÀS	58- "	AN. MARIA AMENGUAL SALLERES
19- "	JOAN PICORNELL BLAS	59- "	BARTOMEU MORA MESQUIDA
20- Pilat	GASPAR BARCELÓ BARCELÓ	60- "	DAMIANA MAS BARCELÓ
21- Criat	JOAN FRAU FONT	61- "	MONICA LURDES CONFianza
22- Sacerdot	JAUME MARTORELL MESQUIDA	62- "	ANTONI GÁMEZ
23- "	ANTONI MATAS BLANCH	63- "	DAVID BOLAÑOS FERNÁNDEZ
24- "	NICOLAU BOLAÑOS FERNANDEZ	64- "	M ^a ANTÒNIA BARCELÓ CERDÀ
25- Soldat	MIQUEL ROSSELLÓ TOMÀS	65- "	JERONI GRIMALT JULIÀ
26- "	CARLOS ESCODA TROBAT	66- "	MARGALIDA BAUZA BARCELÓ
27- "	MIQUEL A. NICOLAU TOMÀS	67- "	BIEL MORA ROSSELLÓ
28- "	GABRIEL ROIG POCOVÍ		
29- "	MIQUEL JOAN TOLEDO	Locutors	VICENÇ JOAN MOLL
30- "	BARTOMEU AMENGUAL SERVERA	"	FRANCISCA SERVERA TOLEDO
31- Maria S	APOLLONIA CERDÀ TOMÀS	Vestuari	CATALINA TROBAT NICOLAU
32- Maria	YOLANDA BARCELÓ MÀRQUEZ	Maquillatge	APOLLONIA BAUZA JULIÀ
33- Maria	CATALINA GARCIES GARÍ	Efectes	MIQUEL A. FUSTER MARTÍ
34- Maria	PETRA VIDAL BARCELÓ		
35- Verònica	M ^a ANTÒNIA NICOLAU ROIG	Direcció	JAUME ROSSELLÓ VERGER
36- Dones	ANTÒNIA CERDÀ MESQUIDA		
37- "	MARIA LLUISA ROIG MORA		
38- "	M ^a JESUS XIMELIS BOVER		
39- "	SILVIA LALANA BESTARD		
40- "	SANDRA ESCODA TROBAT		

Llista de col.laboradors per la representació de
PASSIÓ A PORRERES 1990

els gastos d'enguany pugen la quantitat de 473.800pts.

Ca Na Baca	Comestibles Gurió	Cafè Can Beltràn
Bar Centre	Taller Motos M.Vaquer	Tintoreria Font
Antoni Segura	Germans Segura Bauzà	Cafè Can Miquel
Palerm S.A.	Carniceria Can Joan	Sastre Micarillo
Andreu Bonnin	Farmacia Sastre	Estany Gornals
Electrica Barceló	Fotos Vidal	Germans Salleres
Salón Margarita	Joieria Can Bou	Es Farolet
Taller Juan Roig	Ca Na Ginarda	Pedro Mulet
Ferreria Rafel Joan	Casa Seat	Can Quec Bicicletes
Crèdit Balear	Phildar	Carniceria Miquela
Perruqueria Can Xim	Taller Renault	Gent Menuda
Carniceria Can Antòni	Esparteria Ferrà	Forn Can Lluc
Tejidos Can Jenoi	Viveros Pou Nou	Estany Can Poo
Esparteria Melià	Taller Sebastià Mora	Cafè Can Xamena
Sa Nostra	Es Terrés	Llapis i paper
Resquills	Cafè la Sirena	Perruqueria Antoni
Benzinera	Ca Na Margalida	Taller Bosch Marti
La Caixa	Cafè Can Antoni	Mobles Sorell
Estany Jaume	Comestibles Coloma	Perru C/ S. Roc
Bartomeu Vidal	Cafè Ca Sa Viuda	Taller Sebastia Mora
Bodega Can Pansa		

BANCA MARCH

Foto VIDAL

A. O. Campins, 16 - Tel. 647320

PORRERES

FOTOS ESTUDI,
REPORTATJES COLOR,
NOCES, BATEIJOS,
COMUNIONS,
AMPLIACIONS
I
REPRODUCCIONS

El total recaptat amb aquesta primera llista puja fins a 126.070 pts.

El proxim "FOGANYA" continuarem, les persones que tenen intenció de fer qualque donatiu, poden entregar-lo a qualsevol membre de la junta.

LA DIRECTIVA

AGRAÏMENT

La Quinta del 1990 dona les gràcies a tot el poble de Porreres per l'ajut i la col.laboració que han rebut d'ell i la recaptació que han aconseguit i que els ha permès dur a terme la bauxa que solen fer els Quintos cada any.

Comparació demogràfica de Porreres

1989	<u>NEIXEMENTS</u>		1990
<u>FEBRER:</u> Dia 11, Jaume Solivellas Binimelis " 17, Cristóbal Mora Mas " 19, Cristina Ballester Rigo		<u>FEBRER:</u> Dia 1, José Munar Martínez " 4, Caterina Melià Obrador " 26, Miquel Servera Julià " 26, Irene Carmona Prats " 28, M. Mesquida Obrador " 28, A. Picornell Rosselló	
<u>MARÇ:</u> Dia 4, Miguel Estelrich Nicolau " 4, Catalina Romero Ferrà " 28, Margarita Segura Gomila		<u>MARÇ:</u> Dia 13, Catalina M ^a Santmartí Bauzà	
1989	<u>DEFUNCIONS</u>	1990	1990
<u>FEBRER:</u> Dia 11, Margarita Mesquida Font, 70 " 27, Eulalia Bauzà Barceló		<u>FEBRER:</u> Dia 23, Barbara Estarellas Font, 66 " 24, Miguel Noguera Roig, 84 " 26, M. Vaquer Mesquida, 72	
<u>MARÇ:</u> Dia 1, Barbara Veny Mora, 92 " 16, Miguel Julià Ballester, 82 " 24, Pablo Mora Mesquida, 87 " 25, Antonia Cerdà Servera, 86 " 27, Juan Barceló Salleras, 62 " 31, Miguel Julià Cerdà, 80		<u>MARÇ:</u> Dia 8, A. Mesquida Servera, 89 " 17, J. Mesquida Barceló 77 " 31, José Mora Mesquida, 82	
1989	<u>MATRIMONIS</u>	1990	1990
<u>FEBRER:</u> Dia 11, Francisco Font Company i Margarita Servera Mestre " 11, Bernardo Mora Mesquida i M ^a Isabel Nicolau Sastre " 4, Juan Serra Orell i Conoma Binimelis Rosselló " 18, Antonio Artigues Florit i M ^a Angeles Ribas Barceló " 25, Miguel Angel Rosselló Frau i M ^a Antonia Juan Alcina		<u>FEBRER:</u> Cap matrimoni	
<u>MARÇ:</u> Cap matrimoni		<u>MARÇ:</u> Dia 17, Pedro Rigo Riera i Margarita Vaquer Casas " 30, Antonio Negre Reynes i Carmen García Peña	

YOLANDA BARCELÓ

ESPIPELLANT ELS ANYS II època nº 4

Recordant l'espectacle d'ahir (això ho escrivia divendres dia 23 de Març; o sia, l'endemà del dia de la Jaia Serrada): atravesant la plaça, grapades de gent menuda per agafar un caramel, jais esbutzats, una cridada eixordadora, infants que m'estiraven els "balindrains", braços enlaire, ... És una vivència inoblidable.

Els municipals desfeien el cadafal i n'Andreu Barceló (a) Ferrà feia el replec a la plaça de tota l'escampadissa de papers i "pallaringos", despulles de jais i jaies, ... Tob l'amo en Tomeu Barceló Peraquela i m'enflocà: "Damunt aquest cadafal/hi matàreu Sa Corema, /i l'hi féreu molt més mal/que no fa una morena". Molt bé l'amo en Tomeu, mentre hi hagi glosadors hi haurà humor al món!. Sols no feu represa; seguí amb el gaiatet fent sa mitja i jo pensava: "I ara fins l'any que ve/per fer es Jai i sa Jaia/si es Grup Foganya va bé/segur no passa per maia."

Ja fa nou anys que començarem a retreure aquest costum que en la meva infantesa veia cada any a la ferreria de Can Frarí. No ho sabria dir exactament; record que a una corda que atravesava el carrer de part a part, d'una finestra a una altra, hi havia penjat un jai que pel cap duia una olla. Ens acostàvem enrevoltant el lloc, a prop de les onze i mitja i quan tocaven migdia, que com molts sabeu, en dita popular, li deien "s'extremaunció de ses olles", per la senzilla raó que a migdia solia esser quan les olles es posaven damunt la taula.

Tornant al tema que duim entre mans, quan tocaven migdia el rotllo es feia gros per por dels esquitxos. Resultava que sortien els mossos de la feina, agafaven un verduc de picapedrer i ajaguent el jai o jaia damunt un botot o una bota, serraven la jaia pel mig. Era normal omplir un budell gruixat d'umangre i quan rompia l'efecte era que li sortia la sang. El cas que comentava de la ferreria de Can Frarí, la qual estava ubicada al carrer Magos. El normal era, com he dit abans, pegar-li un tro des d'una finestra al cap, i com que era d'una olla plena d'àcid de ferro, idò per tot hi havia esquitxos.

Comentava amb n'Agnès Sitjar "Pistola"; ella té present veure el jai penjat a Can Frarí i ho mirava tota regirada.

El primer any que intentàrem retreure aquesta tradició, jo mateix vaig confessar la jaia i quan la confeccionava vaig tenir cura de posar-li un budell, però a causa que l'umangre o àcid ferrós és molt delicat, perquè crema, el vaig omplir de sang de mè que, enrevoltant el cos de la jaia, feu l'espectacle, ja, ja... "orripilant". L'any que vingué davant, em recomanaren amb imperatiu que no féssim l'espectacle tan viu, per mor de la sensibilitat de no sé qui: "és massa fort veure sang!" No sé si riure o plorar. Una pantomima, amb tots els preparatius i efectes d'una ridiculització, ... etc. Ara bé!, els fets reals que mostren els medis de comunicació i divulgació, informatius, ... ah no!, això ja són unes altres cinc centes, en que mostrin i es vegi la budellada defora.

No pot esser que formem una societat hipòcrita?, o, al menys, que cerquem dissimular els nostres instints?. És mal, quan es critica una representació amb caires de farsa i colicitat, i es toleren, s'admeten i permeten, atrocitats reals i vertaderes, punt i apart.

Era aquesta representació una expressió popular de què "Sa Corema" havia arribat a la meitat. Per això, la Jaia que representava "Sa Corema" es serrava per la meitat. Per altra banda, aquells temps, que eren dies d'austeritat dijuni i penitència (aquestes paraules avui sonen a prehistòria, però eren ben reals) tenien aquesta encletxa com a escapament, de bulla infantil. Per altra part, amb el caramull d'insults i impropis que el confés deia al Jai o Jaia, sobresortien aquells que

passa a la pàgina següent

remarcaven la manca dijuni o els abusos deshonestos, i d'aquí ve el nom al jai de Jai Carnal, com si dels abusos d'això sempre fos el mascle el responsable. Si era així, certament hem de dir que els temps han canviat molt.

Bulla infantil i de jovent que, amb aquesta excusa de fer el jai, s'alliberaven d'unes hores de feina. Si bé no es feien grans preparatius, record que al carrer de S. Felip, prop de la cimitera, un grapat de bergantells i bergantelles, amb el temps de dir "para aquest ase!", enxerxaren una jaia, omplien les calces amb serradís, i com més n'hi posaven més n'hi cabia. No record la confecció, ni la serrada, però aquelles cames llargues, com un dia sense pa, les vaig recordar molt de temps.

I de Madò Rubina, amb un mocadorot, com corresponia a un bon confés, diguent paraulotes i més paraulotes, que ella mateixa no sabia que volien dir. L'espectació de l'al·loteta bellugadissa, espectant i truosa, corrent d'un lloc a l'altre i vetlant el confés, que si hi passaves a prop, podia donar-te una bulliciosa festa infantil.

És veritat que record moltes coses del temps de ma infantesa i me'n contenen moltes coses més. El que no record és que mai ningú es queixàs de què no es fa res, per als vells o per als joves. Clar que els temps han canviat, tot ha canviat, coses per a bé i coses per a mal. Quans joves hi ha que no ferien allò o allò altre perquè no volen fer riure?. El mal és que fan pena. És bo de fer encarregar les culpes als altres; no tan bo de fer posar les mans i fer. Què de vegades s'aprofita la frase "fer camí caminat"! És que és el mateix que "facem poble fent-lo!" Segur que ningú organitzava la serrada de jais ni jaies, i en arribar a mitjan "Corema" sortien a rotllo aquelles cinc o sis jaies i jais, a Cas Ferrer Crist, carrer Major, a cas ferrers Frarins, carrer de Magos, devers Ca Madó Rubina, carrer de'n Veiet, per Can Capbaix, a la Cimitera, ...

Bulla, gresc, sarau, ... i de qui i per a qui?. Vaja una pregunta del poble i per al poble! És que no val la pena donar un poc d'il·lusió a la joventud i fer-los riure uns moments?

Si la vida és dura, ben haja endolcir-la tant com poguem. Si l'oli, en la mecànica, és essencial pel rodar d'engranatges i pinyons; l'engranatge de la vida, bé hi escauen pel seu bon rodar les gotes d'humor que treguin a flor de llavis un somriure, i si hi ha un esclafit de rialles molt millor.

Tant de bo que "Espipellant els anys" degoti humor per la vida del meu poble.

27 de Març de 1990

JAUME ROSSELLÓ

Desde de FOGANYA: Encara que un poc retrassat, volem fer-vos arribar una càlida i sincera enhorabona a un matrimoni, desgraciadament no podem anomenar-los perquè la seva modèstia no ho deixa.

El motiu d'aquesta expressió gojosa és doble. El primer, que dia 17 de Març celebraren les noces d'or,

Monti-Sion s'havien dat el sí de cor i per a tota la vida, fèu cinquanta anys.

El segon motiu, com que no volgueren presents, quan hagueren dinat pesaren taleca i la recaptació fou enviada a les conferències de S. Vicens de Paül.

A l'anònim matrimoni li deim "Molts d'anys!" i li desitjam tot

Entreviata a:

"Cordador d'olles"

I ben segur que podríem dir entrevista caçada al vol. Era dia 16 de Març de 1990, un divendres dematí, a prop de les nou, quan sabent, que hi havia un cordador d'olles per la vila, intentam trobar-lo i, a força de donar voltes, l'arribam a localitzar.

Havent-li exposat la intenció de ler-li una entrevista, hi accedeix gustós. El feim pujar al cotxe...

-Josep, què anam molt enfora?

-No, és a prop

-Mentrestant, idò, podem començar, vos què nomeu?

-Josep Valls Forteza

-Molt bé, vos pareix que mos tutegem? És que quan vos he vist, he recordat sa fesomia tot d'una. Inclús sé cert que heu adobat qualque cosa per ca nostra.

-Per jo beníssim. És que fa tants d'anys que vénc per Porreres que ho conec tant com Manacor.

-Vol dir que sou de Manacor, i com veniu?

-Ara vénc amb motoret, abans venia amb bicicleta; en estar-hi avesats no costa tant, però amb el motoret és més còmode.

-Fa molts d'anys que veniu?

-Des que tenia 16 anys vénc a Porreres i ja sabia l'ofici, cordar una greixonera o posar una gafa a un cadafet.

-Ses gafes, on les compres?

-Les feim nosaltres mateixos. Sempre en duc de fetes, per no perdre temps si qualcú me crida per adobar una gerra o un cossi.

-Josep, i de què fas ses gafes?

-Duim aquest fil de coure, (ja haviem arribat on anàvem i devallam del cotxe i mentres prepara les eines, nosaltres seguim xerrant) i amb sos estenallons tallam de mida uns quatre centímetres, les feim un poc de punta amb sa llima que també empram per esmolar sa punta i sa baldufa i la doblegam uns milímetres i ja tenim sa gafa a punt de posar.

-A quant cobrau sa gafa?

-Ara a vint-i-cinc pessetes. Quan vaig començar cobrava un velló i si topaves un dia amb quatre "remendos" feia un

jornalet. Llavors pujàrem a dos reals, a pesseta, ... Quan entrà es plàstic mos tallà ses cames.

-Tammateix, éreu molts que vos dedicàveu a cosí ribell?

-Només a Manacor érem trenta-sis que vivíem de ses rompudes d'ets altres; com he dit, quan entrà es plàstic es nostre i altres oficis ho passàrem molt malament.

-No fas res més que de cordador d'olles?

-Fa tretze anys que vaig deixar l'ofici per entrar a hoteleria i m'ocupava d'un lloc a sa bugaderia. Tenia quaranta-quatre anys.

-Així mateix, vint-i-vuit anys de venir per Porreres?

-Sí, són molts d'anys; ara vénc qualque vegada i sempre trob qualque "remendet"; avui mateix n'he fets cinc.

Mentres nosaltres conversam, n'Antoni seguix fent la seva, un retrat, aixís un altre, aixidassa ara amb so ribell. En Josep va movent sa baldufa de dreta a esquerra i estirant es travesser per amunt i per avall per fer voltar sa baldufa

passa a la pàgina següent

-Com és que tombes sa baldufa d'una banda a s'altra?

-Perquè es forat quedi un poc obert; així sa gafa és més bona d'aficar.

Com que hem vist que abans de començar esmolava sa punta de sa baldufa, li demanam:

-I ses puntes, les compres?, de què són?

-No ho dic mai això de ses puntes, però a vosaltres vos ho diré. Són d'acer i jo les faig de conxes de parigua perquè són molt fortes.

-Com és que duis fil de ferro i fil de coure?

-Es fil de coure ja vos he dit que era per fer ses gafes. S'altre fil l'empram per cordar olles o greixoneres grosses. Es fil de ferro és més barat, i llavors que amb sa calor des foc no se dilata tant com es de coure.

-Aquixa baldufa pareix de metall..

-És que la vaig pintar, però es d'ullastre. Procur conservar-la el millor que sé, perquè ja era des meu padrí; pot tenir més de dos-cents anys

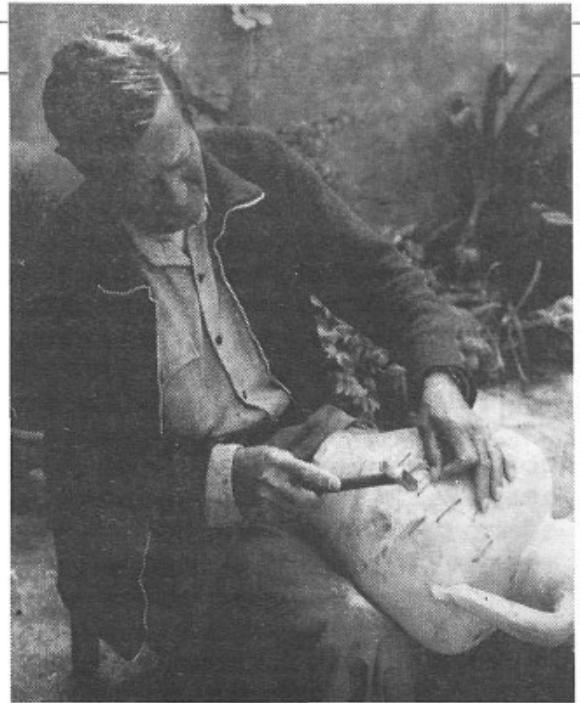
Per acabar sa feina veim que aplica una pasta blanca i li demanam:

-És un altre secret això que posau per damunt es cruix quan heu engafatat? He sentit dir d'un cordador d'olles que contestava si li demanaven, "les feim de pixat de gall"

-Altres temps, a cada ofici cada mestre tenia els seus secrets i només ho trametien als seus fills o hereus. Això, però, no té cap classe de secret. Hi posam calç vinagre i farina, però si hi ha cap cruix gros no hi ha com es "porland", ara que n'hi ha.

-Josep, què més pots contar des teu ofici?

-Poques coses més. Es taller d'un cordador d'olles és molt senzill. Per descomtat, sa baldufa que com veus té el capoll molt llarg amb un forat damunt de tot per on hi passa sa llàndera que està fermada a cada extrem des travesser i enrevoltillada al mateix temps pes tronc

central. Movent o estirant es travesser sa baldufa comença a voltar i així sa punta forada fent de barrina amb moviment rotatori cap a la dreta i l'esquerra. estenallons, es caixonet amb ses gafes fetes dedins, sa sarrieta enganxada per sa baldufa i penjada pes coll.

-Gràcies, Josep.

Així, amb sa senalla passada per sa baldufa i penjada pes coll se n'ha anat cantant amb un triple mixt esquerdat que se sentia de s'altre cap de vila:

"Hi ha res que dobar
cossi o ribell
cordador
hi ha cap paraigo espenyat
o olla a cordar
cossi ribell"

J.R.V.

Dia deu de març passat, a les 18 h., dintre el marc incomparable del Temple Parroquial, tingué lloc, la presentació del llibre "l'Esglesia Parroquial de Porreres (notes històrico-artístiques)" de la Dra. Maria Barceló i Crespí, a continuació la banda la filharmònica Porrerenc i la Coral de Porreres interpretaren llurs conserts.

Fou molt nombrosa l'assistència a l'acte, acabat el qual ens oferiren el llibre, editat per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear.

Porrerencs de primera

Ha fet un any que un porrerenc de primera aixecava el vol. Ell ja estava avesat a les altures, idò del roquisar en féu senda; sòtil fou son cel de tramuntana; cella closa l'obert espai.

Ha fet un any. Dia dotze de Gener el féu; als vuitanta-un anys complits, emprengué una nova ruta amagada. Ell, que tantes vegades acompanyà als autors, reporters i muntanyencs de rutes amagades de Mallorca; i segur que així com conduïa a bon port l'expedició, ell haurà arribat a lloc segur.

Músic, compositor, fundador i director de "Schola Davidiva" a Rio IV Argentina.

Poeta de la Serra.

Historiador i escriptor, aquí tenim les "Hojas de Lluc", amb número de trenta-dues fulles, que són imprescindibles per conèixer amb profunditat l'història del Santuari del cor de la muntanya mallorquina, a més de cinquanta-quatre articles publicats a la revista "Lluc i comunicació". Lluc, amb títols tan suggestius i variats com "Atalaya de Cosconar", "El blavet invàlid" o "Bandoleros en Lluc", publicà a més, articles al setmanari de Soller, el Butlletí de la societat Arqueològica Luliana, al setmanari Felanitx hi ha Estudium Monàstica.

Des de 1935 al 1941 fou anomenat professor de l'escolania de Lluc, sagristà i arxiver.

Vet aquí unes retxes, potser massa curtes, per donar a conèixer aquest porrerenc de primera.

L'intenció nostra és que sapigueu que hi hagué un home, Rafel Juan Mestre, nasqué dia

2 de Febrer 1908 a Porreres. El vint d'Agost de 1916 entrà a l'escolania de blavets de Lluc, el 8 de Desembre cantà la seva missa nova i el 12 d'Abril de 1989 empenia la seva darrera excursió cap el cel.

Es poden ponderar, valorar, les qualitats del nostre porrerenc, el que és mal de fer és descriure la seva personalitat espiritual. Això, escapa als sentits; s'aprecia i s'endivina.

D'una esquisidesa, interioritat, senzillesa, humanitat, que només qui el tractaren en vida poden intuir.

Es honram en la memòria del Pare Rafel Juan Mestre M.S.S.CC., porrerenc de primera.

Totes les dades que hem insertat són preses de la revista "Lluc", suplement, Any XI, Maig-Agost 1989

El pla de reformes de façanes pareix que ja ha començat, ja és qualque cosa rentar-se la cara, millor si arreglaven goteres.

A la fi a arribat la piscina a Porreres tan desitjada per a tot el poble, idò sigui això una millora pel poble i ara, què hem de demanar?.

RECORDS AMB DELIT

Vos havia promés contar-vos el que férem una vegada enlestida "SA PESTA" emperò, la gola de contar-vos una excursió que férem al Massanella, me fa rompre l'ordre cronològic del meus records, aixís que vet ací aquesta experiència que per res del món donaria.

Una vegada arribat al cim del Massanella, 1352m. s'ha aconseguit l'objectiu desitjat, aire i cel a balquena.

L'excursió al puig de Massanella, és avui i o és desde fa molts d'anys (des de que es puig Major de Son Torrella és meta prohibida) la més popular entre els muntanyencs.

La pujada al puig per coma freda, feta amb la forma tradicional i sense complicar massa la cosa és senzill i no massa pesat, pot fer-la qualsevol persona que estigui un poc habituada a fer caminades.

El Grup Foganya o, més ben dit els seus fundadors, perquè el grup encara no estava constituït com a tal quan es feu l'excursió, no va voler faltar a la cita obligada amb el Massanella; era per l'any 1978 un diumenge ben demati sonà el despertador, cossa als llençols i cap a plaça per partir amb tots els altres companys dintre de cotxes particulars i res més per menjar que el saborós pa i taleca, que cadescú es preparà.

Ulls espolsats i fora son, quan vaig arribar a plaça esperàrem una estona als derrers i cap a Montuiri s'ha dit, Lloret, Sineu, Inca, Selva, Caimari, arribats al coll de la Bataia estacionàrem els vehicles i cap a Coma-freda i a dins l'immens alcinar ja a veinat del pelat puig i cobert tot ple de neu, férem la berenada per

passa a la pàgina següent

VIPOSA

VIBRADOS PORRERES, S.A.

Carretera Porreres-Montuiri, km. 0'500

Tlf. Fàbrica: 64-73-58 - Particular: 64-73-43

PORRERES 07260

recuperar forces i investir a la pujada. No és molt difícil la ascensió, ja que està bastant senyalitzada per pedres encimentades, una aquí i l'altre allà fent filera, si bé quan fa poc que a nevat queden tapades, fins a la font la pujada és bastant suau, la cova de la font estava quasi tapada per la neu, sols una encletxa indicava que allà hi havia la cova. L'espectacle que vas veient al llarg del camí es vertaderament espectacular, tornant-hi de cada vegada més, és molt agradable trobar-te amb altres grups d'excursionistes que puguen o davallan, gent que no has vist mai i te saludes com si fossin amics de sempre.

El nostre grup va pujar des de l'alcarinar fins a la font tot d'una tirada i sempre tots junts era guapo veure la tira de gent un darrera l'altre, si qualche vegada els de davant rompien el fil pret es turaven per què no se perdés la comunicació, quin goig de fues i corregudes per damunt la neu, que be hi esqueia al cant de "hi ha neu a la montanya", o "pitgen sa neu, pitgen sa neu"... aixís tan ample el nostre delit com nostra mirada a l'explanada de Sa Font dinàrem damunt les blanques estovalles que la neu ens estenia quin gust glopetjar aquella aigua fresca hi cristalina de sa Font, bé que val la pena pujar fins aquí.

Forces recuperades, ben refrescats tornàrem partir per amunt, un altre vegada quasi pota plana i dic quasi perquè abans d'arribar a damunt s'ha de escalar una miqueta per a poder contemplar les vistes desde l'altura més frec de cel que te Mallorca al abast de

qualsevol, una vista que val la pena, vos diré que quan el grup va fer aquesta excursió el Massanella hi havia molta neu que encara o feia més espectacular amb la blanca neu que com un mantell blanc i inmens cobria el cap carecull del puig ja eren a damunt de tot, una vegada haver visitat a la mare de Déu de Lluch que coronava el cim, hem tornàrem posar en marxa per devallar, el descens no fôu menys espectacular que la pujada però sí més divertida, ja que degut a la molta neu que hi havia, em vàrem haver de llançar muntanya a vall, per esquivar una mica els barrancs que la nostra natura havia distribuït tan hermosament, era graciós veure davallar fent la rossegueta als companys qualche vegada fent cucaveles imprevistes prenint més força que la que volien.

Ben aviat fórem els cotxes que ens havien duit des de Porreres i com quan ets jove, del que menys frises és de tornar a casa, decidírem arribar a Lluch amb el propòsit de menjar la clàssica xocolata amb ensaimades i panxa plena i calenta fèrem el camí de retornada.

Arribarem ja de fosca i cansats, però tranquils amb l'esperit ple de natura.

Qui mai ha estat el Massanella des de aquí vos anim a que hi aneu, val la pena.

Una del Grup

El Grup Foganya els propers dies 15-16 i 17 probablement durà a terme la representació de la comèdia d'en Joan Mas: "Un senyor damunt un ruc"

Vos hi esperam.

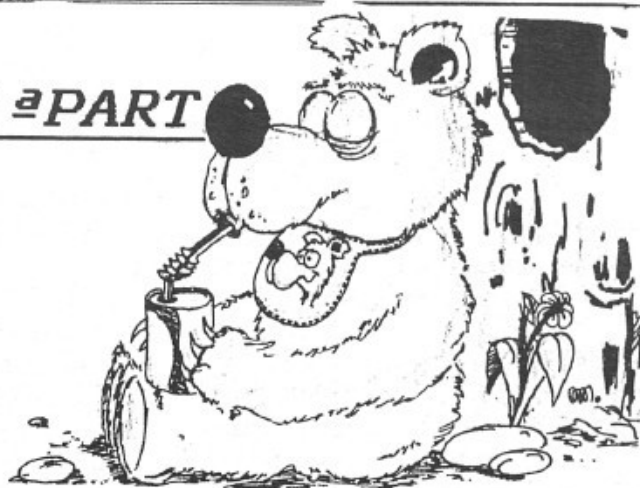
L'ÓS.

EL REI DELS BOSCS. (1ª PART)

Segur que molt de vosaltres us demanareu per què faig un article damunt aquest animal. Jo us podria dir, simplement, perquè som jo el qui tria els meus articles. Però no: faig aquest article perquè fa uns dos anys que vaig veure, a un cinema de Ciutat, la pel·lícula "EL OSO". I en aquells moments, em vaig quedar admirat d'aquell animal per la seva intel·ligència i la seva bellesa, i a més em feia riure, cosa que, a nosaltres, ens és un poc difícil de fer; i vaig començar a pensar que aquest animal es troba en perill d'extinció, com tants d'altres, i em vaig començar a preocupar per ell, és a dir, qui nes són els seus costums, hàbits, la seva situació avui en dia, la seva vida amb l'home, etc. Donada aquesta explicació, anem a xerrar d'ELL, i us prometo que no és tan salvatge com diuen i que ho passareu bé llegint aquest escrit. Anem a conèixer com és EL REI DELS BOSCS.

"Una nit, l'insaciable castor còsmic Tsching, cansat de roegar els gegantins cedres del bosc, va començar a mossegar la lluna fins que se la va engolir tota i va destruir totes les seves petjades on la nit va quedar dins la més completa foscor. En aquell moment, la Gran Mare, Itl-tads-dah, va enviar el corb, Hoo yeh, a capturar una altra lluna. L'au, fent una treballadora recerca, va aconseguir caçar una nova lluna, portant-la, amb el bec, a la casa de la Gran Mare. Des de llavors i per damunt de tots, es troba L'ÓS, HOORST. La seva missió és vigilar que tot bé, que el cicle no deixi de complir-se."

Semblant llegenda va pertànyer als haida, tribu índia que habita va els espais litorals del nord-oest nord-americà. Fou recollida per James Swan l'any 1.874, quan la contemplà esculpida en un gegantí tòtem.

La narració diu com els indis nord-americans consideraven l'ós com un animal sagrat i totèmic. Hi havia tribus, les que habitaven a les grans extensions dels boscs del nord-est, que pensaven que l'home era descendent de l'ós. No és estranya aquesta creença, si es mira la conducta de qualsevol de les dues sub-classes de l'ós fosc nord-americà, Grizzly i Kodiak. Amb una alçada superior als deu pams, és a dir, dos metres i un pes que a alguns exemplars ronda els mil Kgs., de naturalesa agressiva i dotat de potents armes.

A Europa, en canvi, no ha succeït el mateix. Acostumats a una estreta convivència de més de uns 15.000 anys, l'ós i l'home es van convertir aviat en enemics. L'ós ha suportat la presència humana, suportant-la relativament i aprofitant-se del seu bestiar o de les seves armes, quan les condicions del medi el priven del seu sustent. L'home, per la seva part, aviat el va convertir en espècie cinegètica preferida. De molt antic daten les lluites i caceres contra els ursits: el General atenenc Jenofonte donà instruccions sobre com han de caçar-se els óssos amb la seva "De venatione". A Suïssa, la llegenda atribueix la fundació de la Ciutat de Berna al Duc Bartolo de Zaehring, que va decidir donar a la nova ciutat el nom del primer animal que matàs al lloc on anava a construir-se. L'animal fou un ós, bär en alemany, d'on procedeix el seu nom.

continuarà

DE L'ALBERCOC I ELS SEQUERS

Parlar d'albercocs a Porreres és com parlar de patates a Sa Pobla, tàperes a Campos, olives a Caimari, taronges a Sóller.

Perquè és un producte ben nostre, és per això que ho volem tractar.

És evident que enguany l'anyada d'albercocs serà abundant, qui ho dubti és perquè no va pel camp, i podem afirmar amb coneixement de causa que si la collita serà ubèrrima, no menys prometedores són les perspectives de mercat exterior.

Si que caldria una cridada a tots els particulars que tinguin possibilitats de fer el sequer, idò sí, que el facin, ja que el més segur és que els sequers grossos no donaran abast, a més de recomanar qualitat, acondicionament i presentació del gènere per més rendiment llavors del sec.

A la Campanya del 89 importarem del estranger 80.000 kgs. de sec

per cobrir la demanda total de 330.000 kgs., aixís que tinguent possibilitats entre Porreres i els pobles voltants d'uns probables: 3.000.000 kgs. d'albercoc verd, en sec aproximadament 500.000 kgs., ben haja l'esforç de tots perquè quedi traduït en pts. aproximades d'uns 125.000.000.

Ens han comentat que En Pere Mulet, havia estat i era el promotor número 1 de l'exportació d'albercoc.

Des de Foganya, revista Porrerenga al 100%, agraïm a Damià Mora, a la Cooperativa i per descomptat a Pere Mulet, pel treball que han fet en aquest

ram, que tanta riquesa ha produït a Porreres i feim vots, que canviant i amillorant sistemes d'elaboració i secat torni ésser una entrada de doblers pel nostre poble i el seu entorn.

SALO DE BELLESA I PERFUMERIA MARGARITA BARCELO

C/. Luna, 12 Tel: 64-70-70 PORRERES

No importa al Trenc anar per morena estar.
La solució la poreu trobar al Saló de na Margalida Barceló

TREU CAP TREU MAGA

A més que una persona torna magra, mira que llavors trobar-te amb mil inconvenients, no comprenc com el bat.le no pos regit a això dels cotxes i motes, cada vegada que he d'anar a cobrar a principi de mes, me veig apurada de tot, çes que no hi ha qui passi, es trist que al carrer de la Caixa dues vegades cada mes hi hagi vergonyes com la de la foto.

És que la gent no té gens de mirament i tant les fot, tanta sort que en el carrer de la caixa només és dos pics cada mes.

A devora el "supermercado" que és cada dia si que hi haurien de posar remei, si no hi posen "la hora" o que sé jo que, aviat heurem d'anar per damunt les teulades.

Em fa mal en el cor aquest corresponsal de sa Bassa, que pobre al.lot o li donen la informació malament o no s'entera, el cert és que el que arriba de sa Bassa més de dues vegades fa mala olor.

Els caps recs que láigua a devora les antigues barreres de Montis-ion ja estàn arreglats, no sabem qui ho féu, els terrenys no són ni dels capellans ni de les monges, sinó d'un senyor particular que no té perquè posar ni una senyalla de grava allà on no hi ha camí obligat.

Altra patinada és que el sermó del divendres sant fos curt o llarg, és que no n'hi hagué, si que el clero falla en preveure l'horari i la banda com que tenia contracte, no tingué més remei que pertir.

A jo no m'agrada gens que des de fa un grapat d'anys se n'hagin d'anar quan arriben a l'Hospitalet i esperam que l'any que ve, se solucioni l'horari, un music avisà al clero que sen'haurien d'anar i tot se prengué, i compregué, això és el que toca.

El problema del dia de Montis-ion va esser a la davallada com que tots els regidors havien pujat a peu, llavors no tenien colcadura seva per arribar un plat de frit o convidar a qualcú per veure si en devoció o sense també s'hi apunta.

Ens pareix acertat de tot i sabem que no aclarirem res, el llamentat l'espectacle tan deplorable que ofereixen les canteres, si bé no compartim el mesclar tant en Pep de Son Amat, que no totes les canteres són seves.

Afirmam que si veiéssim la més petita possibilitat d'aturar-les faria estona que ho hauríem començat, tant degrada un poble espernyar el seu entorn, com criticarlo empre en pla pejoratiu i moltes de vegades faltant a la verita.

A les nostres converses hem insistit amb aquests nins i gent major que van en direcció prohibida, això si quej creim que el bat.le podria posar-hi remei.

Aquest estil que han après, per cridar l'atenció o criticar allò o allò altre, d'almangrar les parets, i que vols que te digui..., d'educació, que embrutin caseva i foris.

Seria bo que els del col.legi Verge de Montis-ion fessin uns aparcaments per bicicletes (seria massa demanar que vagin a classe a peu) i no omplin l'ácera de l'Hospitalet i els seus voltants sense mirar prim.

Ses Xafarderes

Concurs de redaccions

Carnaval

Un parell d'amics i jo, varem decidir un any, pels desfraços fer una cosa distinta a sa dels altres anys, perquè trobavem que cada any anar vestits del mateix feiz poca gràcia; ido noltros tot pensant, opinarem que el millor seria disfregar-nos de batle i regidors en dia de "S'en Quentro".

Jo era és batle i com a tal me vaig tenyir es pel de blanquinet, me vaig posar es jac d'es padrí, ses sabates de mon pare, sa vara del "tio" Damià i un clavell a sa solapa, ja anava bé, faltaven el altres. En Miquelet, com qui era baixet no trobavem cap jac que li bengués de mida, només varem trobar un guarda-pits floretgedet, però varem dir: Au, ja anirà bé! En Toni si que feia planta, anava vestit de regidora. Va agafar una perruca de sa mare, de l'any 72, ben estufada i un vestit de taps de sa tia Pereta, unes calces amb tres carreres de sa seva germana gran i unes sabates amb tacó, estret i alt de sa seva tia Margarida, que además de ser-li petites no hi sabia caminar. En Pere va rebostejar tots els calaixos de la casa i

Aquesta redacció pertany al passat número, però per haver quedat extraviada, l'incluim en aquest.

tampoc no va trobar gaire coses, va trobar una percinta, una camia amb tres taques de rovell, una corbata masegada de rata i uns calçons que que n'hi cabien quatre de Peres; però sa sorpresa la mos ne varem dur amb un capell, en lo que li diuen "bombín de pallaso", amb un tros d'alè escapsade i una flor vermella a l'esquerra, i bé na varem passar d'hores intentant llevar aquella floreta, però no hi va haver manera, aquell capell realment no era de regidor sino de pallaso; i com a "toque final", varem posar tres coloms dins una gàbia, hi, au, cap a plaça a fer voltes!

Lo que encara no entenem, és que sa gent se'n reia tant de noltros i mos d'amanavem sempre de què anàvem disfressats.

Oh, és què no estava ben clar?

Caterina Soler Gornals

SETMANA SANTA

Què és la Setmana Santa? A vegades la gent va despistada amb lo que és la Setmana Santa. Hi ha gent que es creu que és menjar panades, matar el xot i per dolç fer robiols; altres creuen que és una sèrie d'esdeveniments perquè la gent surti i es passegi; altres es pensen que són uns dies de vacances i ja està; però no és res d'això!

La Setmana Santa és un temps de reflexió i dolor, pensar lo que va fer Jesús per nosaltres pot ésser que la gent faci panades, vagi a veure escenes de la Passió i els nins tenguin vacances, però es fa per commemorar allò que fa molt de temps va succeir. En aquest temps la gent du un aire diferent, es reuneixen, i recorden els familiars que per desgràcia ja no hi són. Però no cada dia és igual. El dia de Pasqua

el dia de la resurrecció de Jesucrist quan es troba en la Verge Maria la seva Mare, tota la gent està molt contenta, amb els ulls d'allegria i a vegades llàgrimes d'emoció. Hi ha una música alegre i una amollada de coloms, llavors hi ha la Missa, on tota la gent acudeix, és Missa solemne i després a cel.lebrar-ho a l'ajuntament amb quatre galletes i dues olives per no espenyar

el dinar. Quan arriba el vespre ja s'ha acabat tot, ens queden

encara algunes panades i qualche robiol, tothom se'n va a dormir esperant que sigui l'any que ve, per tornar a cel.lebrar-ho.

Caterina Soler Gornals.

La primavera

La primavera ja ha arribat, i com les altre estacions de l'any passarà aviat, per això l'hem d'aprofitar bé, perquè és molt agradable, com si tot tornàs a néixer de nou.

Quan deim primavera sempre pensam que és una època en que cada dia fa sol i va cremant més i més, sense pensar que hi hagi dies que ploqui, però la veritat és que quan arriba, el temps varia molt i no saps quina roba t'has de posar.

Malgrat tot això, la primavera agrada a moltes persones. En aquesta època és quan el camp està més bonic i els arbres que no tornen estar altre vegada coberts amb la seva capa verda. Després els van sortint flors de color rosa o blanc.

Per damunt la terra tot és va cobrint d'herbes, les flors també surten i les voreres dels camins queden adornades de margalides salvatges.

És també durant la primavera quan els foravilers comencen a veure que el fruits que han sembrat durant l'hivern creixen i per això els han de cuidar molt bé

A les cases, els calaixos és van omplint dels jerseis gruixuts, que ens hem posat durant l'hivern, i aquesta roba és substitueix per altra més prima que ens posarem a l'estiu. També és quan els nins ens afanyam més per poder aprovar el curs, ja que falta poc per acabar, i intentam dur bones notes, per no haver d'estudiar a l'estiu.

Caterina Roig.

La primavera

La primavera, és per a mi una estació molt bella. La Naturalesa mostra una de les seves millors parts. Poetes i compositors s'han fixat en ella per als seus poemes i partitures. Tot floreix i surten els animals dormits que acaben de despertar. Molts de pintors l'han dibuixada com a la més bella. Els ocells surten i canten cada matí. També hi ha moltes flors de molts de colors i n'hi ha de totes castes. Hi ha flors de tardor, d'hivern, i d'estiu, però allà on en surten més és a la primavera. La primavera és la más divertida de totes les estacions. A mi les dues que m'agraden més són l'hivern i la primavera. Comença el 21 de Març i acaba el 21 de Juny.

Aquests dos mesos els aprofita la gent per passejar pel camp florit o per un parc qualsevol. A l'estiu fa molta de calor, per això m'agrada més la primavera. Si vols pots nedar a una piscina d'aigua calenta o a una de coberta. També pots nedar a un safareix si et vols constipar.

Joana Mª Roig Nicolau.

Vida municipal

El passat dia 29 de Març de 1990, a les 21,30 h., es va celebrar a la Casa Consistorial una sessió extraordinària de l'Ajuntament Ple. Hi fou present tot el consistori, excepte N'Antoni Segura, que va excusar la seva assistència. Es tractaren els següents punts:

1) Lectura i aprovació de l'acta anterior. - Es va aprovar per unanimitat.

2) Creació de la comissió de valoració de benestar social. - El Sr. Barceló digué que es proposava que aquesta comissió estàs formada per tres membres fixes (el delegat de l'Ajuntament d'Acció Social, l'assistenta social i el metge titular) i dos eventuals (que inicialment serien el tècnic d'Acció Social de l'INSERSO i l'encarregada de "Caritas"). El Sr. Martorell recriminà al Sr. Barceló perquè s'havia passat per damunt als òrgans de Govern i Control de l'Ajuntament (la Comissió de Sanitat). També demanà que la Comissió tenguí un termini de vigència de dos anys, així com que s'agraís a l'Església la tasca realitzada durant els darrers anys en aquesta matèria. La proposta s'aprovà per unanimitat.

3) Adjudicació del contracte de construcció de la piscina municipal. - La Comissió Informativa de Govern i Hisenda proposà al Ple l'adjudicació del contracte a l'empresa "REINDESA", per la quantitat de 15.680.000 pts. La proposició es va aprovar per unanimitat.

4) Pla d'obres i serveis 1990. - La corporació acordà per unanimitat sol·licitar l'inclusió del "Projecte de pavimentació asfàltica del camí Son Redó-S'Estepa" dins el Pla d'obres i serveis per a 1990 del Consell Insular de Mallorca, amb el següent quadre de finançament:

- Pressupost: 8.904.510 pts.
- Aportació CIM: 5.787.932 pts.
- Aportació Ajunt: 3.116.578 pts.

5) Pla d'equipament esportius 1990. - La Corporació aprovà per unanimitat l'expedient de sol·licitud de finançament al CIM de:

- Construcció d'una pista de Tennis ball.

- Pavimentació explanada enfront del camp de futbol.

6) Aprovació del pressupost Municipal per a 1990. -

I. PRESSUPOST.

- TOTAL INGRESSOS: 92.466.500 pts. (provinents dels impostos, taxes, transferències...).

- TOTAL DESPESES: 92.466.500 pts. (provinents de les remuneracions del personal, compra de bens corrents i de serveis, interessos, inversions...).

II. PLANTILLA ORGÀNICA.

- Personal Funcionari: 12 persones.

- Personal laboral: 2 persones.

El Sr. Batle declarà aprovats inicialment el pressupost i la plantilla, ja que s'havia obtingut la majoria suficient.

La Sessió es va aixecar a les 22,30 h.

Per altra banda, el passat dia 24 d'Abril de 1990 es celebrà un altre Ple de l'Ajuntament, però en sessió Ordinària. Hi va assistir tot el Consistori, amb l'excepció del Sr. Bauzá. Es tractaren els següents temes:

1) Lectura i aprovació de l'Acta de la Sessió anterior. - El

Sr. Martorell demanà una rectificació, ja que no s'havia inclòs una petició seva d'agraïment a l'Església (que ja he citat anteriorment). Una vegada feta la correcció, es va aprovar l'Acta sense més problemes.

2) Informació de Batlia. - El Sr. Batle va informar de l'arribada de tres subvencions (Acció Social, Fira i Conselleria d'Agricultura).

3) Petició d'arranjament de la

passa a la pàgina següent

carretera PM 503
(Porreres-Montuïri).-El Sr. Batle demanà al Consistori la seva aprovació per a reiterar al MOPU l'urgència de l'arranjament d'aquesta carretera, sobre tot després del darrer accident mortal que hi va haver. Vull anticipar que, com és natural, la proposta es va aprovar; però, abans de que això es produís, es va desencadenar una petita polèmica entre el Sr. Martorell i el mateix Batle sobre una proposta del mateix tema que el Grup d'Unió Mallorca havia proposat al Desembre de 1987 i que fou rebutjat pel Grup Popular. M'estim més no entrar en les raons legals que uns i altres emplearen per a defensar aquesta suposada contradicció, però la qüestió és que la discussió semblà interminable i acalorada (?).

4) Precs i demanes.-El Consistori va lamentar la lesió soferta pel

Sr. Bauzá quan practicava el seu esport: el bàsquet (des de aquí també li desitjam que es recuperi el més aviat possible).

El Sr. Gornals demanà informació damunt les obres que s'han fet davant el Cementiri i es va queixar de que no s'hagués informat a la comissió pertinent. El Sr. Batle li contestà que havia passat per una comissió informativa. El Sr. Ferrà digué que les obres eren per a facilitar la sortida dels cotxes i que la reforma era petita. El Sr. Barceló digué que es senyalitzarà amb indicadors. També es va contestar al Sr. Gornals sobre les obres de la placeta de l'Escola Nova, diguent-li que s'acabarien el més aviat possible. Finalment, a pregunta del Sr. Martorell, s'informà de que al 1989 s'havien concedit 95 permisos d'obra.

SALON DE BELLEZA Y PERFUMERIA MARGARITA BARCELO

C/. Luna, 12 - Tel. 647070 - PORRERES

Esthéticienne Diplomada por el Ministerio de Educación y Ciencia
N.º 11.084 y Titulada en el Sindicato Nacional de Enseñanza.

Miembro Numerario de la Agrupación Internacional

FACIAL

CATHIODERMISTA

CORPORAL

Maquillajes

Tratamientos de cutis

Hidratación

Flacidez cutánea

Antiarrugas

Acné

Piling Facial y Corporal

Tinte de Pestañas y Cejas

Masaje Facial

Drenaje Linfático

*El más completo
servicio
para la mujer.*

Depilación a la Cera y

Especial Pielles delicadas

Depilación Eléctrica con

Aguja y Pinza

Tratamientos Celulitis,

Senos, Flacidez,

Masajes Corporales, Neurosedantes

Bañoterapia

Bronceador rayos UVA

Tratamientos Especiales

Fa quasi dos anys que a través de les pàgines d'una altra revista local vaig denunciar una malifeta perpetrada sobre les velles pedres del pou de Betlem. Es tractava d'unes fletxes pintades de color vermell que, posteriorment, sabia que havien servit com a indicadors d'un circuit per a practicants de moto-cross. Es ben desagradable haver de comprovar com avui encara els responsables (persones o entitat) no s'han molestat en esborrar-les si és que s'esborrin.

Ja està bé de cometre atemptats al patrimoni cultural que hem heretat dels nostres avantpassats. Es que no es podien pintar les

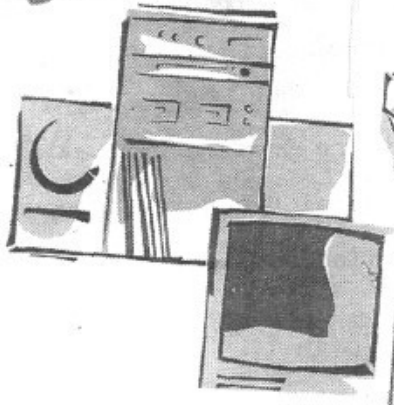
fletxes sobre un cartró o una post?. Els pous públics, com és el cas del pou de Betlem, mereixen un respecte i una protecció com a testimonis del passat i construeixen mostres ben interessants de l'arquitectura popular.

Tot plegat demostra una manca de sensibilitat i de respecte pel patrimoni cultural. Sigui qui sigui l'autor de la pintada n'hauria d'estar empegueït. Aquestes no són formes correctes d'actuar.

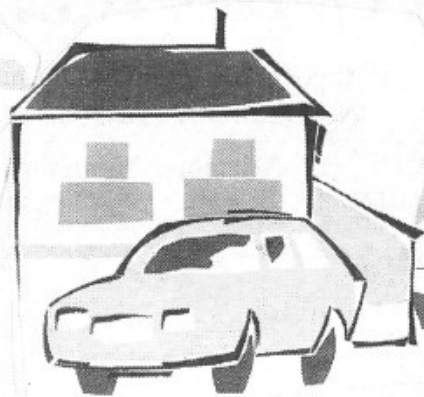
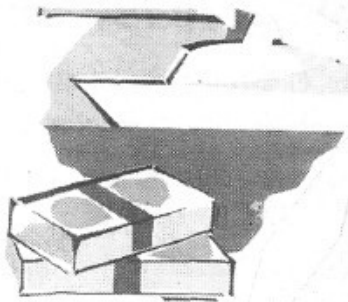
Maria Barceló i Crespi

FAGI VALER LA SEVA NOMINA !

PREMIS

El seu millor reforç

CREDITS

"SA NOSTRA"
CAJA DE BALEARES

Efectes del Liberalisme.

No n'hi ha cap de nosaltres que estigui d'acord amb el totalitarisme com a forma de convivència i a com a sistema econòmic. Tampoc no estam d'acord amb un "capitalisme slavatge"...

Però és cert que, també entre nosaltres, que disposam d'una organització social formalment democràtica i justa, sorgeixen pràctiques polítiques i econòmiques que s'acosten perillosament a un capitalisme rígid. Si això es va donant, sofreix l'home i la societat, i es prostitueix el sistema social que ho permet, per molt "democràtic" que es vulgui proclamar.

Davat tals perills, l'Església proclama alguns principis d'arrel evangèlica i també de recta consciència humana:

-La dignitat de tota persona humana.

-La justa distribució dels béns.

-La intervenció de tots en la societat, amb igualtat d'oportunitats.

Aquets principis haurien de guiar la convivència, no sols entre els individus sinó també entre els pobles.

El liberalisme més dur defensa que l'únic motiu per invertir el propi capital és el benefici econòmic que en treu: "El que té realment el compte és el propi benefici, i no el de la societat".

Encara que molta gent no ho vulgui dir així, no són molts el qui avui comparteixen aquesta "filosofia" o manera d'entendre la vida i el negoci?

En el cementeri municipal s'han fet unes reformes a l'exterior, molt encertades en quant faciliten la circulació i estacionament dels cotxes, llàstima que s'hagi hagut de tapar el pou que hi havia per donar més espai als carrils de pas.

Les persones que actuen amb criteris de vell liberalisme produeixen efectes evidents, com aquests: un creixent materialisme, un consumisme alienador, un individualisme tancat, és a dir insolidaritat... Aquestes realitats negatives troben la seva rel en el capitalisme d'inspiració liberal.

Es veu que hem de reconèixer els progressos que la iniciativa privada ha aconseguit per a Mallorca; però aquesta riquesa que s'ha generat està justament distribuïda entre tots els que formam la nostra comunitat social i han contribuït al seu progrés? Pensa que no. I pensa que al nostre capitalisme li queda molt de camí que fer per ser tant democràtic com seria desitjar.

I, per altra banda, hem lograt un progrés vertaderament integral de la persona, de la família, de la societat i del mateix entorn habitable (hàbitat) mallorquí? Torn opinar que no.

I per això no és estrany que l'Església ho hagi de denunciar sense voler treure ningú a fora, sinó més bé per estimular tothom a ser més cristians.

L'Església sent el deure d'il·luminar des de l'Evangelí la consciència humana, també en el camp de la vida pública. No sols per estimular la generositat, sinó també la justícia.

Resumit d'un article del bisbe Teodor Úbeda al Diario de Mallorca, 11-3-1990

Bartomeu Tauler

Dia vint i un d'abril a la sala polivalent, concert de piano, per Joan Roig, professor del patronat de música de Porreres, tant sols dir que als dotze anys ja actuava en públic.

Fou el repertori.

Conegem el nostre entorn

A les tres del matí, em colgava m'havia d'aixecar prop de les 7 i en bon diumenge jo mateix, deia qui punyetes, m'ha aficat en aquest embolic? pagaria cent duros no haver-hi d'anar però sense adonar-me el despertador ja repicava, havia arribat l'hora de partir.

Tot preparat del vespre abans, carregat el cotxe i a trobar-me amb els amics de la nostra aventura.

Moltes cares de son, ja i som tots?...ens encolcarem i agafarem el camí que ens duria allà on es mescla el dia amb la nit, on es confonen les penes amb els gusts, allà on no es defineixen les figures i es confon el so amb el silenci.

Havent arribat al lloc, després d'haver demanat permís, tal com pertoca en aquests cassos, ens dirigim cap allà on seria el principi de la nostra petita expedició, això sí, tots carregats d'illusió, nervis i nostàlgia, sense saber el que trobaríem.

El temps de d'adonar-nos compte ja havíem davallat, la primera impressió va esser decepcionant per a tots, estava tot espenyat, emperò ens consolava el saber que aqueta vegada no havia estat l'home que ho havia destruït, havia estat la pròpia natura la que s'havia aturat de donar vida a una petita part d'aquest redòs, clos i sumergit dintre el misteri de l'espeleologia.

Decidim aficar-nos més esdins, ens dóna la sensació que et fiques dins el ventre de la terra, notam manca d'oxigen, costa recuperar l'alè, fosca, silenci, llums poques ganes de xerrar, molta més illusió que abans d'entrar, per trobar el que seria la gran atracció d'aquesta diada.

Com un ull fosc que vigila el tresor de les set torres, un forat estret, un passadís més estret encara, allà, allà, la vista l'ha trobada, és aquí, mirau-la en efecta

està allà, silenciosa, fosca com la nit, gran, grandiosa, lluenta, ens esperava, quedarem enlluernats, no ens cansàvem de mirar-la de darrunt a baix, d'un vent a l'altre, de tota manera, la voltàvem, la tornàvem a voltar, fins que estiguérem cansats, era fantàstica, preciosa, formes y figures mai somniades, impresionants, fantasmagòriques, no pareix ver com es pot formar una configuració tan rica de formes insospitades, sense una mà que ho dirigeixca, no hi ha paraules, s'ha de veure.

Ha arribat l'hora d'anar-nos i així com sortim del centre de la terra, notam com un cert alivi a

l'hora de respirar, emperò també sentim un poc de pena pel que hem trobat, molta de destrossa i molt poca vida, emperò hem sortit contents i sans.

Ara que sabem on és, ara que sabem on està, sabem que ens espera per si un dia hi volem tornar.

11-3-90

Sebastià Mestre

De tot un poc...

CONSUMÉ REIAL

50 gr. pernil dolç
1 pitera rostida
2 ous bullits
2 pastilles de brou concentrat
1 copa de xerès

Preperar un brou disolguent les pastilles en un litre d'aigua calenta;reservar-lo.

Posar en una sopera la pitera i el pernil tallats en tires fines i els ous picats.

Abocar el brou bullint i afegir el xerès.

Es serveix amb crostons de pa frit.

POLLASTRE AMB SALSA DE NOUS A L'ESTIL XINÈS (per 4 persones)

1 pollastre sense os
100 gr. de nous sense closca
100 gr. de mantega
1/4 litre de vi blanc
1 pot de 1/4 de litre de nata oli,sal i prebe bo blanc

Pasau per la batedora les nous juntament amb la mantega fins obtenir un puré fi.Tallau el pollastre a tires i adobau-lo amb sal i prebe bo.Fregiu-lo amb oli fins que estigui daurat.Retirau-lo i afegiu a la cassola el vi i la nata.L'heu de coure a foc mitjà durant 10 minuts.Per reduir la salsa afegiu el pollastre i el puré de nous i ho feis coure durant uns 5 minuts més.

ACUDIT

A l'escola demana el professor:
-què és un caníbal?
-no ho sé senyor mestre.
-Bé,vegem.Si,per exemple,tu et menjassis a ton pare i a ta mare, què series?
-un orfe,senyor mestre.

PENSAMENT

Jo en dic herois d'aquells que foren grans amb el cor.

CONSELL

Quan retiris les estores, evitaràs que agafin arna si les emboliques amb paper de diari,ja que aquests insectes fugen de l'olor de la tinta.

Solució a l'andavinalla del numero passat

UN LLIBRE

ENDEVINALLA

Un arbre en el món hi ha que fa sa llenya dolenta i per ses fulles sustenta coses bones de menjar.

més acudits

Un loco va al despatx del director del director del manicomi i li diu:-"Senyor m'haurà de canviar la habitació,perquè el loco que dorm amb jo es creu esser l'Angel Nieto i tota la nit està damunt el coixí i fa:...mo,mmooo, pi,pi,xiiii!..."

El director escoltant l'escàndol que aquell loco l'hi havia fet,li demana:"-I a vostè que li molesta,el renou?"

Aquell contestà:"-El renou no,..és el fum".

* * *

Un pagès que va anar a ca un cosí seu de ciutat,molt ric i que tenia una mansió en comptes d'una casa,com l'altra gent.

Com que s'havia de quedar una setmana,un dia(crec que era un dimecres)va voler donar-se un bany.El seu cosí tenia una banyera d'aquestes "de pel·lícula",i quan s'hi va aficar dedins,com que estava un poc banyada,va fotre patinada que,un poc més i se mata.El que li feia més mal era el cul,i com que anava en pèl,va cercar un mirall d'aquests petits i es se va mirar; ell,no el s'havia vist mai,se col·loca el mirall,se mira i diu:.. ja té!,el me xapat!.

* * *

de dins el caixó

Vos exposaré avui el cultiu d'hortalisses d'estiu campaneres recordant, en principi, els sistemes de preparació d'abans, quan encara no hi havia tractors que llauracin de quatre pams; el que es feia era una gaveta o sèquia, s'hi posava un bon sostre de fulles de figuera de moro i terra damunt i així, quan arribava amb les arrels a les fulles que es podrien i tenien la frescor de l'aigua de les fulles.

Quan arribaren els tractors, durant l'estiu donaven una girada fonda a la terra i passava tot l'hivern que assaonava el goret. Arribant el final de l'hivern s'espoltrien els terrossos i cilindraven després, la savor quedava tancada. A partir d'aquí, es tractava de donar relles damunt damunt, només per matar les herbes que nasquessin i tot d'una cilindrats.

Quan arribava l'hora de sembrar les tomatigueres, un clotet de deu o dotze centímetres quadrats, un tassonet d'aigua i les arrels dins el fang, una pitjadeta a la terra (que les arrels no quedin estufades), un poc de terra triga i eixuta damunt i ja estava. Era el mateix per pebres, cols, albergínies i quantes plantes d'estiu es puguin sembrar. Els pebrers no han d'estar molt aficats, les tomatigueres com més aficades millor i no fa res si esterram més de mitja soca, llavors treu arrels per tot. Amb dos o tres dies que hi anem a tirar un glopet d'aigua és segur que aferrin; llavors, entrecavades i, bona anyada! Les cebes són molt més bones de fer aferrar. Si topàssim els primers dies de molt de sol, és bo posar-hi una mota d'herba arrabassada, un brot de mata o una fulla de moro, perquè estigui a l'ombra.

Per sembrar melons el primer que convé és posar un fil, ginyola, ben estirat, la distància de l'amplària de solc a solc ben presa (això amb dues canyes tallades de mida està resolt) a cap d'entana i amb una mida anar fent clotets de dalt a baix. És molt bo que els pinyols de meló o cindria estiguin en remull un parell de dies, i no fa res si n'hi posam a cada clotet set o vuit. Llavors tapam amb un poc de terra triga i eixuta. Hem d'haver tirat una mica d'aigua dins el coltet i millor si la terra de damunt els pinyols fa una mica de caramullet de dos o tres dits. Així, si ploqués quan estan per néixer no s'ofegarien.

En haver nat ja les podem aclarir. Millor tallar-los amb l'ungla que arrabassar-los; així no perilla desarrelar els que queden. al cap d'un parell de dies les podem acabar d'aclarir deixant els que duguin més força. Com més entrecavades millor. Convé més entrecavar els dematins, així tancam la mica de rosada que hi pugui haver. És interessant deixar la terra plana i pitjada.

Prest podem escapar l'ull i bones crescudes, i flors, i melons, i cindries.

Millor anar a collir els matins amb la rosada i així si en trobam qualcun de madur serà fresc i el podem tastar.

El passat 21 de febrer, el director de Sa Nostra Llorenç Clar Tur, fou traslladat al seu poble natal, Lluçmajor, de Director, el que li suposa un ascens per esser de més categoria la sucursal. El temps que va estar amb nosaltres amb simpatia i suficiència professional, es guanyà més que clients amics, des de "FO+ GANYA" a la que ell ajudà

desinteressadament, li donam l'enhorabona més cordial, i li desitjam, encert i ventura en el seu nou des^{de}.

Així mateix ens feim eco, del nomenament del nou director de Sa Nostra, Astèrio Martín Mascaró, des del 24 de març és a Porreres, li desitjam una estància agradable al nostre poble, benvingut

Anem a la escola!

En el passat número de Foganya, si ho recordau, parlàvem de les discrepàncies més importants entre el castellà i el català pel que fa a escriure "b" o "v" en algunes paraules. Avui parlarem de dues vocals que sovint també ens suposen un problema: són la "o" i la "u" en síl·laba feble o inacentuada.

En alguns casos passa que a una "u" castellana correspon una "o" catalana. Per exemple: atordir ("aturdir" en castellà), cartolina ("cartulina"), cobrir ("cubrir"), complir ("cumplir"), es-

copir ("escupir"), sofrir ("sufrir"), sorgir ("surgir"), sospir ("suspiro"), cònsol ("cónsul"), ... i altres.

Menys freqüentment es dona el cas que a una "o" castellana correspon una "u" catalana: bufetada ("bofetada" en castellà), muntanya ("montaña"), subornar ("sobornar"), sufocar ("sofocar"), suportar ("soportar"), torment ("tormento")...

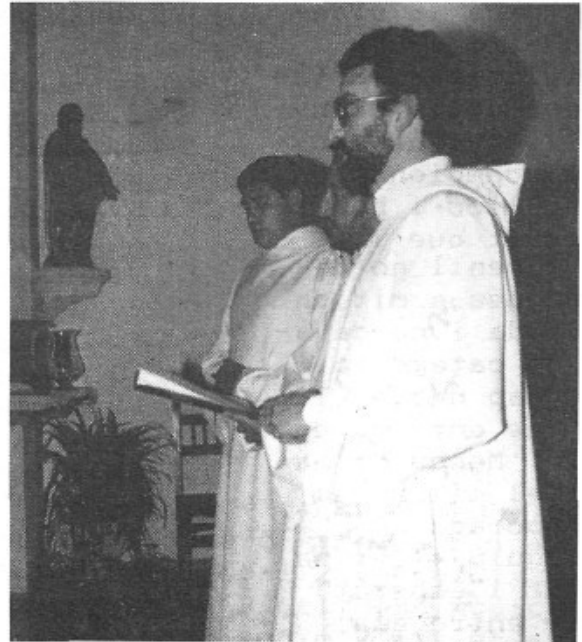
Deixarem per a un altre número les discrepàncies entre les vocals "e" i "a", que potser són les que ens suposen més problemes.

El Professor.

El passat 9 de maç, el nostre Bisbe, Teodor Úbeda, instituí en els ministeris de LECTOR i ACÒLIT a Felip Díez, acabats ja els seus estudis de Teologia. La celebració tingué lloc a la capella del Seminari Major Diocesà i en ella fou admés com a candidat al diaconat i al Presbiterat.

Junt amb ell, també rebern aquestes ORDES MENORS els seus companys de curs Antoni Pons i Guillem Rosselló.

Enhorabona a tots!!

Disa 8 dábril representació de " Passió a Porreres " pel Grup Foganya a l'exterior de l'Església Parroquial " Lloc Sagrat ", amb la col·laboració en la part musical de la Banda de música la filharmònica de Porreres i part coral, la coral de Porreres, amb nombrosa assistència, fins i tot gent de pobles veïns.

Sabem de bona tinta que el cafè bar Can Xamena el proper dia 19 de juny tancarà definitivament les portes, després de 25 anys d'estar darrera sa barra, bé es mereixen reposar, llàstima que un cafè tan antic com aquest no tenguí continuïtat i més llàstima que aquestes parets no ens puguin contar qualquena de les anècdotes qe al llarg de moltíssims anys les diferents famílies que han regentat dit local hauran presenciats, història que es perd, llàstima

Va de futbol

Els equips porrerencs de futbol ja han acabat el campionat de lliga regular. El resultat ha estat satisfactori enconjunt, i desastrós, en particular, per part de l'equip de juvenils de l'U.D.PORRERES. Aquests al.lots varen començar el campionat amb una plantilla suficient quan a quantitat; però no pel que fa a qualitat, segons han anat veient els resultats i problemes interns i externs que hi ha hagut dins la plantilla de l'equip.

Cal felicitar la tasca de l'equip d'infantils que han acabat el campionat en tercer lloc i han aconseguit que l'equip juvenil no desaparegués a mitjan temporada i no davallar de categoria. Sense cap dubte, l'equip que entrena en Gabriel Mesquida ha estat el millor de la temporada.

L'equip aleví ha complit l'esperat, quedar entre els cinc primers de la categoria.

Els més vells de tots, quan a la U.D.PORRERES fa referència, la cosa els hi ha anat fil per randa i han aconseguit classificar-se en segon lloc, fet que els hi permet jugar la lliga de promoció. Aquest lloc l'han aconseguit en detriment del PORRERES AT que ha aconseguit el tercer lloc.

Aquestes classificacions són del passat 19 de Maig

FINAL CAMPIONAT 3ªREGIONAL

1. LLUCHMAJOR	1	1	0	0	2	0	2	+2
2. Cide	1	1	0	0	2	1	2	0
3. U.D.PORRERES	1	0	0	1	1	2	0	0
4. Santa Ponsa	1	0	0	1	0	2	0	-2

JUVENILS 2ªREGIONAL A

1. OLIMPIC	29	21	2	6	72	26	44	+16
2. Juventud S.B.	29	19	5	5	103	41	43	+13
3. Barracar	29	21	1	7	89	39	43	+13
4. Pollensa	29	19	5	5	74	31	43	+13
5. Llosetense	29	19	0	10	90	54	38	+8
6. BtªR.Llull	29	14	7	8	73	42	35	+7
7. Ptª.Pollensa	29	15	5	9	58	48	35	+7
8. Gesa Alcúdia	29	14	5	10	63	47	33	+5
9. Consell	29	11	7	11	57	65	29	+1
10. Alaró	28	10	4	14	65	62	24	-4
11. A.Llubí	29	10	2	17	42	75	22	-8
12. Artà	29	9	3	17	53	64	21	-9
13. Margaritense	29	6	5	18	19	69	17	-11
14. U.D.PORRERES	29	4	7	18	37	93	15	-13
15. Santanyí	29	6	1	22	30	93	13	-17
16. Alqueria	28	2	3	23	21	97	7	-21

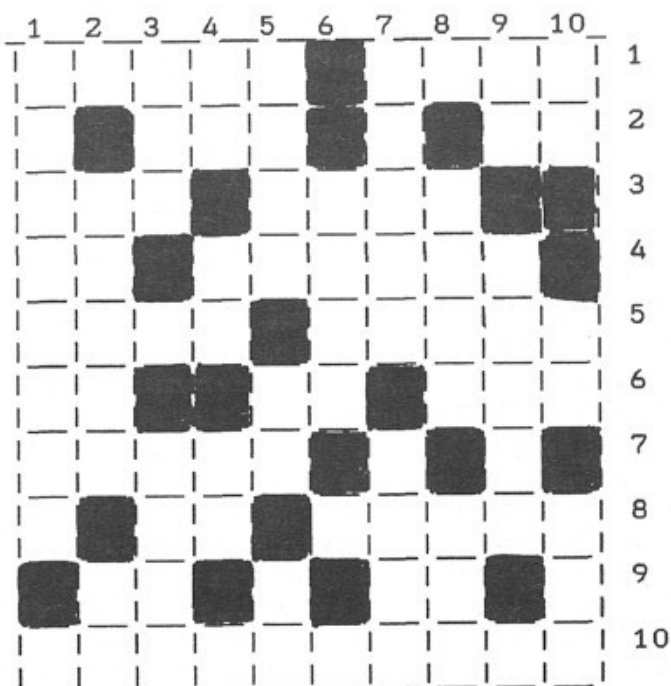
ALEVINS 2ªREGIONAL B

1. MARGARITENSE	27	26	1	0	138	14	53	+25
2. Espanya	27	21	3	3	103	30	45	+19
3. Montuiri	27	20	3	4	87	17	43	+17
4. La Salle M.M.	27	19	1	7	81	37	39	+11
5. Barracar	27	15	5	7	85	42	35	+9
6. U.D.PORRERES	27	16	2	9	63	49	34	+6
7. Felanitx	27	12	8	7	59	46	32	+4
8. S'Horta	27	14	4	9	59	56	32	+6
9. Cardessar	27	11	2	14	52	66	24	-2
10. Villafranca	27	9	3	15	48	65	21	-7
11. Ses Salines	27	7	4	16	43	76	18	-10
12. Avance	27	7	2	18	52	72	16	-12
13. Algaida	27	6	1	20	48	119	13	-13
14. Ca'n Picafort	27	5	3	19	53	120	11	-13
15. Petra	27	3	1	23	20	99	7	-19
16. Colònia	27	2	3	22	20	103	7	-21

Solucions del encreuat anterior:

HORITZONTALS: 1.Porreres; Fe. 2. aguait; Afer. 3.Nit; N; L; Ona. 4. Avalar; Aga. 5.Dà; A; Olfate. 6.A- lumini; Noi. 7.LP; Canya. 8.Talió; Iaia. 9.E; Espada; En. 10.lertA; Elles. 11.A; AA; AU; Ala.

VERTICALS: 1.Panada; Tela. 2.Ogi- val; A; E. 3.Ruta; ullera. 4.RA; Lampista. 5.Eina; I; O.P.A. 6.RT; Ronc; A; A. 7.E; L; Lià; DEU. 8.S. A.; aF; Nial. 9.Foganya; LA. 10. Fenatoaieel. 11.Era; Ei; Ansa.

HORITZONTALS

1.Nom del director d'aquesta revista.Pronom personal plural.2.Ze- ro.Impost que posen els bancs(al revés).consonant.Doble vocal.3.Ell és un--de la societat.Instrument de treball.4.preposició.Acció i efecte d'arribar.5.Fer un niu els ocells. Dona fi a una cosa.Tribunal Consti- tucional.Antic Testament.Cuan--cura i quan pica medura.7.Eina de fuster. vocal.xifra romana.8.consonant.Pre- fixa inseparable.Collecció de mapes geogràfics.9.Pronom.Vocal.Hola!.vo- cal.10.Que té articulacions.

VERTICALS

1.Etapa de la vida que té qualsevol persona després d'esser nin i abans d'esser home.Vocal.2.La mateixa.La vi- da té un--i un final.Nota musical(al revés).3.Interjecció.I mit un animal. 4.Tots en tenim dues.Terminació verbal. Negació(al revés).Xifra romana.5.Poè- ticament cel.Nota musical(al revés). Llenguatge provençal.6.Empipat, enfadat, irritat.7.Pertany a una nació o raça. Dialecte del lihà(al revés).8.xifre romana.Instrument automàtic de calcul emprat a l'antiguitat i encara s'empra a alguns païssos d'Assia.Embulla.9.Ar- ticle determinat.Hi posa aigua.Cinc- cents.10.Societat Anònime.Ocell.Ha a- cabat de córrer i--.

VA DE BASQUET!

Ha acabat sa temporada de basquet per els equips porrerenens. Fa pocs dies vàrem esser s'equip Senior i fa devers un mes s'equip dels Cadets.

Com a comentari de s'equip Cadet he de dir que han fet una temporada millor de lo que m'esperava, tant en s'aspecte esportiu com en un altre aspecte tal vegada més important, aconseguir que un grup de joves de Porreres (sa majoria d'ells mai havien jugat a basquet) fassin una bona temporada, com un grup d'amics, disfrutant de ses victories i preocupant-se per ses derrotes, en resum, creant un ambient agradable on es basquet es s'excusa per passar una bona estona. Sa major part de culpa d'aquesta bona temporada l'han tenguda els responsables tècnics del equip, en Gori Sastre i en Biel Mesquida, que enguany han sabut imposar-se a n'aquest grup d'al.lots, cosa que no se va fer l'any passat amb s'equip Juvenil, que va esser un desastre degut al "pasotisme" de sa major part de jugadors: no anaven a entrenar, no escoltaven al seu entrenador, ..., una autèntica anarquia, però enguany si que van sabut fer bé, i esperem que l'any qui ve segueixin així i fagin una millor classificació a sa lliga.

S'altre equip que ja s'ha despedit fins l'any qui ve són els Seniors. Ha estat una temporada raríssima, i tota sa culpa d'això la te sa federació de basquet, federació nula d'organització, en cap moment de sa temporada s'han enterat de com havia d'anar el calendari de competició, mos han fet fer uns "play-offs" rarissims, on cap equip sabia per lo que lluitava. Equips com l'Inca, que fa dues setmanes estava segur d'haver pujat a sa categoria superior, ara resulta que no, sa federació s'ha tret un altre "play-off" de davall sa mànega com si res, un autèntic desastre. I per acabar de rematar els àrbits, el basquet a les Illes mai serà una

cosa sèria fins que no s'eliminiñ un bon grapat d'àrbits o s'els hi ensenyi d'una vegada lo que vol dir esser àrbit. Un exemple més clar imposible: tots els qui vàreu venir s'altre diumenge a veure el Porreres-Santanyí vareu poder veure ses evolucions damunt sa pista d'un dels màxims exponents de s'inutilitat arbitral a ses Illes, el sr. Orón, i com ell molts més: una pèssima preparació física, un desco-neixement total de ses regles de joc, ..., inclús s'arribà a ficar amb so public. Vergonya estament arbitral, vergonya!.

Però deixem de banda aquest tema del que difícilment hi veig solució per ara i anem a comentar de manera breu sa temporada de s'equip, una temporada on hem tengut alguns problemes com ses lesions d'en Bernat Bauza i d'en Bernat Mesquida, sa "mili" d'en Vicenç Juan i d'en Miquel Melià, petites coses que han afectat sa preparació i desenvolupament d'una temporada normal.

El Porreres va començar molt bé, com vàreu poder llegir a ses anteriors revistes, mos vàrem anar classificant per jugar ses següents
passa a la pàgina següent.

Primavera

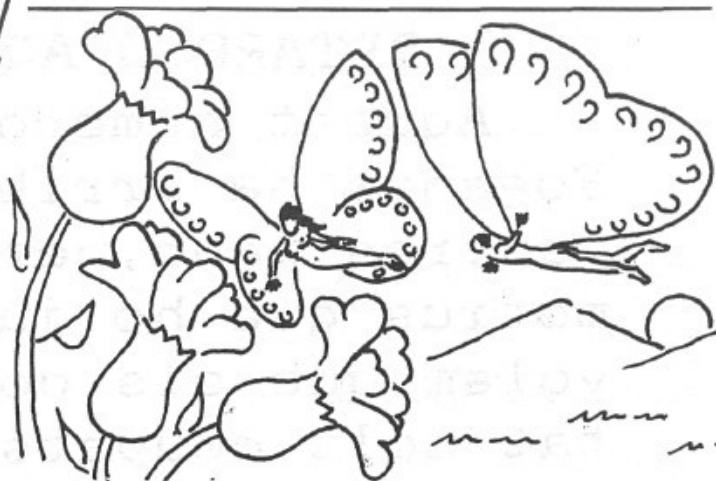
Dues papellones
volen per l'espai
voleien fent cercles
no s'aturen mai.

Aletejant sempre,
van de brot en brot,
tot el març es festa
l'abril i maig tot.

I li pinten rissos
a dins la claror,
i li fan encisos,
a la fada AMOR.

Els vols, caragolen
per fulles i branque
encalçant-se, volen
per jardins i tanque

Ara es fan joguines
damunt una flor,
mig amagadetes
es donen el cor.

Qui fos papallona
per anar volant,
que fos una estona,
just per un instant.

I lliure, ben lliure
tot seguir volant,
amb un vell conviure
amb la seva amant.

I per dar el cor
amb una besada
damunt una flor
per l'auba, daurada.

Cercant la claror,
volant pel silenci,
de dins la tardor
extreien l'acenci.

Qui fos papallona
per poder volar,
almeins... una estona
jo ho vull provar.

Abril 1959
Jaume Rosselló

rondes i "play-offs" per pujar de categoria, i vàrem perdre sa gran oportunitat a n'el moment que l'Inca mos va eliminar, després jugarem un "play-off" amb el Santanyí (un dels famosos "play-offs" de la nostra estimada federació, que no tenen ni cap ni centaner) on perderem s'eliminària per no jugar bé ni ofensiva ni defensivament, eliminació a la que també va ajudar el ja mencionat Orón. I finalment sa federació mos acaba de comunicar que ja hem acabat sa temporada (fa dos dies mos varen dir que havíem de jugar un altre "play-off"), i ja començam a pensar amb sa pròxima, temporada que esperam sigui tant o més bona que aquesta i fer que els nostres aficionats passin uns bons diumenges dematins a Ses Forques disfrutant del nostre joc i de ses nostres ganes de victòria.

PAU

A vegades
quan la lluna
és quadrada
veus les estrelles
liles
i les roselles
daurades
t'en oblides
de la veritat
de la llum
i
de la majestuositat
de la mar.

(A n'Antònia, sa meva mestra)

Ma Magdalena Picornell

RETARD D'AQUEST NÚMERO

Aquest número de la revista Foganya ha arribat tard a les vostres mans, però hi ha uns motius que ho justifiquen, i volem que els conegueu: hem estat molt ocupats en la preparació del muntatge de la Passió, un membre de l'equip de redacció de la revista va tenir un accident i no ha pogut dedicar-s'hi durant un temps i hem hagut d'aprendre a manejar la nova màquina que hem comprada per fer la revista.

Per tot això us demanam disculpes.

PALERM, S.A.

¡ Venga a visitarnos !
*En nuestra tienda encontrará cosas interesantes
 y a muy buen precio*

*Gran exposición de Azulejos y Revestimientos
 Objetos de Regalo y Decoración importados de China*

EXPOSICION DE PAVIMENTOS, REVESTIMIENTOS Y SANITARIOS
 en la C/. Duzay, s/n, - Tel. 647271

Continuam amb el glosat de fadrins i casats que es féu a can Mollet amb motiu del partit que fa un parell d'anys fan els dos grups.

Aqueix glosat l'escrivien a una pissarra. Els casats posaren vora la seva pissarra una bandera feta de tela de matalàs i escrigueren:

- 5) Casats: Diuen que bandera vella és honra de capità si aquesta pogues xerrar segur que també diria que va esser una averia quan vos varen comenar.
- 6) Fadrins: D'un tros vell de matalàs en feis sa vostra bandera i no veis que feis caguera embossareu s'excusat.
- Set anys, nou mesos i dies a un lloc tancat vaig estar em vaig cansar de menjar ciurons, mongetes, llenties.
- 7) C A n'es glosadors novells les voldria proposar que en es tros de s'Olivar tant m'és vendre com comprar com si el me vol canviar amb altres que vulgui ell.
- 8) F :Vull dir a n'es negociant que jo no som es senyor només som es conrador llaurar en haver-hi sabor just just que no faci fang. S'Olivar jo te vendria si ma mare no se temés per cobrar es cap de mes amb so preu que jo volgués un bon manat cobraria.
- 9) C Tot ho posau a sa venda per no haver d'anar a jornal no faceu tant es pardal i així dureu més empenta.
- 10) F No em vengueu a tocar baula tanmateix no se jugar però puc assegurar que en seure-me a sopar jo faré un bon cap de taula
- 11) C De qué voleu bravejar anau alerta amb ses gloses deixau anar ses curolles que es tests s'assemblen a ses olles no me faceu enfadar.
- 12) F Ja podeu comanar ventresca per torrar a n'es sopar amb mi no vos heu de posar sinó n'haureu d'escoltar qualquna que serà fresca.
- 13) C Referent a sa ventresca trob que encara fa calor l'hi pegarem de meló mentres es temps se refresca i si heu d'anar de gresca no dureu tant de panxó.
- 14) F: Si només menjau meló tendreu molta de pixera si ho afegiu a sa caguera que fa sa vostra bandera s'excusat no donarà raó No heu perdut es glosar però perdreu ses rialles en haver omplit ses senalles des gols que vos marcarà un fadrí sense suar i amb ses cames fermades. En això de ses senalles no ho heu de prendre a mal quedaria ben cabal i no ho dic per fer rialles pagant es sopar, pardal.
- 15) C Noltros tenim un porter de collons i renyó clos no se conforma amb s'os idò vol sa popa també.
- Com podeu comprovar, això s ha envinagratde tot i no som a la meitat. A veure com anirà...!

Una de les activitats més misterioses que realitzen les abelles dins la seva casera és la "TROFILÀXIA". Es tracta del continuat intercanvi d'aliments, que va de boca a boca entre totes les abelles d'una mateixa casera. Amb aquest intercanvi, la futura mel es va enriquint en secrecions vitamíniques i feroïnes.

Des que la reina posa l'ovet d'una abella dins la cel·leta d'una bresca, fins que neix ja com un insecte adult, passen 21 dies: 3 dies en forma d'ou, 6 en forma de larva i els altres 11 dies descansa en forma de crisàlida. Durant els sis dies que dura el seu estat larvari augmenta 500 vegades el seu pes, gràcies a les prop de tres mil visites que reb de les abelles-dides que li van administrant una mescla de mel i pol·len.

Una bona reina d'un bon eixam durant el temps primaverenc pot arribar a posar més de tres mil ovets en un sol dia. El pes total d'aquets tres mil ovets sobrepassa el propi pes de la mateixa reina. Aquesta marevella metabòlica és un

Curiositats del món de les abelles

dels efectes misteriosos de la jalea real, segregat per unes glandules de les abelles obreres.

Les abelles que es dediquen a recollir pol·len, quan surten de la casera s'enduen una goteta de mel dins la boca. Mentre van mesclant amb la mel i d'aquesta manera van formant estams florals el van mesclant amb la mel i d'aquesta manera van formant les botelles de tants variats colors que podem contemplar damunt les seves cametes d'endarrera.

Quan una abella ha descodert una nova font mel·lífer, torna a casa i corr de bresca en bresca.

comunicant a les seves germanes la direcció, distància, quantitat i qualitat de la nova font. Aquesta prodigiosa comunicació, recentment

descoberta, es fa mitjançant uns ballets fàcilment comprovables es una casera de vidre. El gran investigador epícola Lindaver ha comprovat que les abelles novelles són molt més exactes en les seves comunicacions orientadores que les abelles més veteranes.

Canadà és el país del món que obté el major rendiment de les seves abelles. L'any 1988, d'un total de 700.000 caseres va recollir unes 40.000 tones de mel. Això suposa un rendiment mig de 57,2 kg. per casera, quan el promig d'Espanya i en general de tota la Comunitat Econòmica Europea no sobrepassa els 12 kg. per casera l'any.

La província espanyola que té més caseres és, Salamanca Dins aqueixa

província es poden
 contar prop de
 200.000, que suposa
 el 16,6% de tot l'
 Estat Espanyol.

D'aquestes
 caseres quasi la
 meitat es troben al
 poble de Valero. La
 totalitat dels veïns
 d'aquest poble viven
 dels productes
 epícoles, principalment
 del pol·len que

és la seva
 especialitat.

La primera
 revista espanyola
 dedicada al cultiu
 de les abelles
 aparequé a Menorca
 el dia 14 de Gener
 de l'any 1888. Fou
 fundada i dirigida
 pel famós i molt
 peculiar menorquí
 Francesc Femenías
 Andreu. El seu títol

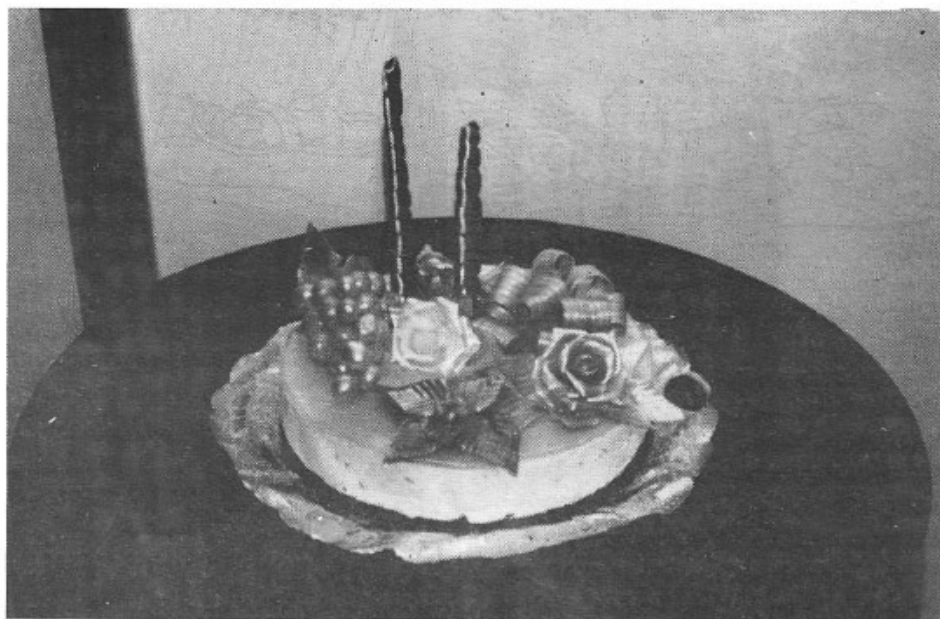
era "Revista
 Epícola" i comptava
 amb molt variades
 seccions: varietats,
 investigació, notícies
 , consultes gratuïtes
 etc. En aquesta
 revista hi va
 col·laborar el famós
 epicultor nord-ameri
 cà Dadant, una de les
 figures més gegants
 del món de les
 abelles

Aquesta fotografia la féu en Felip a l'eixam que se posà
 a un arbre de plaça.

BARTOMEU BARCELÓ

PASTISSERIA CA'N MIQUEL

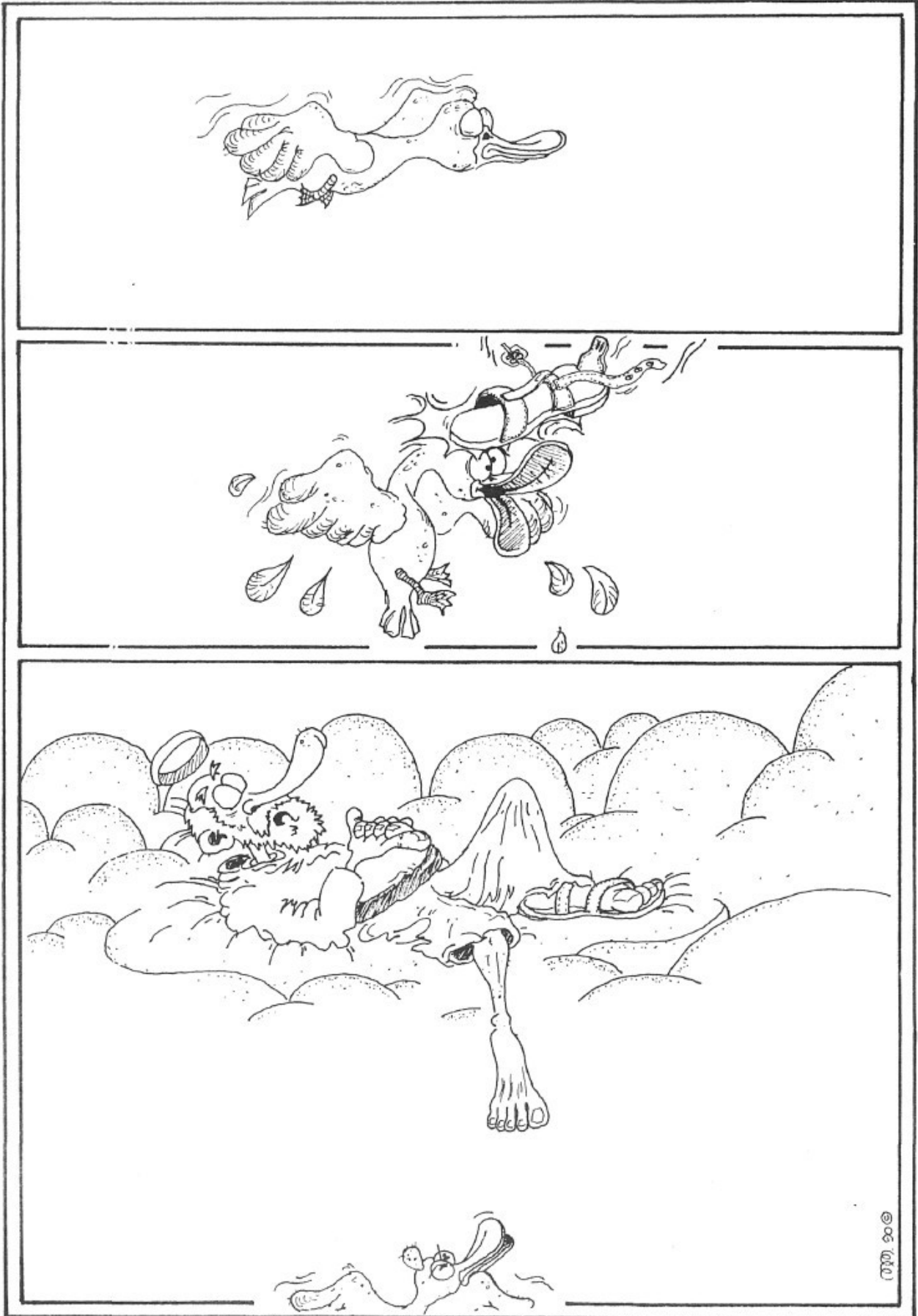
Especialitat en Buffets,
Torrans, ...

C/. de l'Almoina, 22
 TEL: 64-74-85

07260-PORRERES

CÒMIC

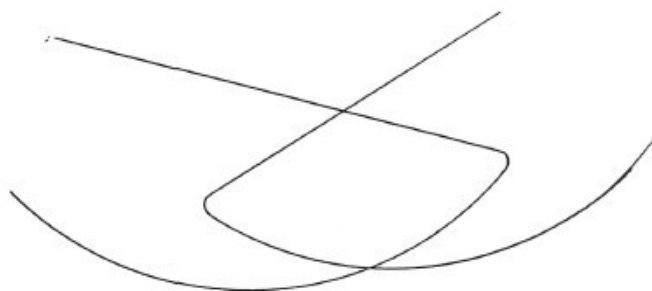
Dia 22 d'abril tingué lloc el tradicional romiatge al santuari de Monti-sión, encara que el matí el temps va esser un poc impertinent arribà a ploure i es pogué fer la celebració religiosa al claustre, seguida per un bon grup de gent que guardà bastant de silenci.

El més destacat fou el que la banda, tal com feia anys enrera, acompanya els balls, que després de la dinada s'allargaren fins mitjan horabaixa amb molta participació de públic, la primera parella que començà fou Antoni Adrover Picornell més ballador que una baldufa i na Coloma Martorell Mora.

El darrer ball, als compassos de la lambada, fou fent la serp on s'hi mesclaren desde al·lots fins a gent major, donant voltes pel claustre i pujant i devallant del cadafal, arreplegant de cada vegada

més balladors, i arribant a engantxar el batle i regidors.

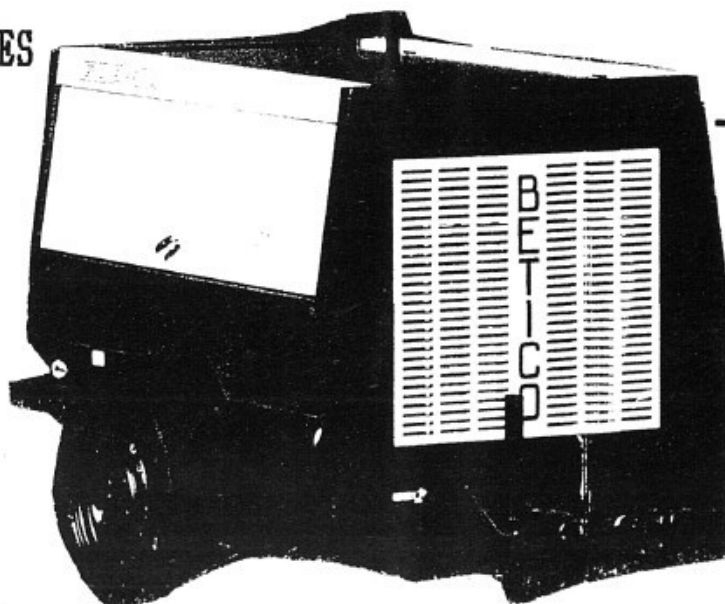
Feia anys que el Grup Foganya havia proposat aquesta mesura, esperem que l'any que ve l'animació vagi en augment.

- GABRIEL GAYA MORLA -

- DEMOLICIONES
- ZANJAS

- POZOS
- CISTERNAS

C/. Cooperativa, 5-7 y Bestard, 8
Tel: 64-78-69

07260- PORRERES

CUINA DE SA BASTIDA

A Sa Bastida com a moltes possessions hi havia la casa dels senyors i la dels amos, per mor d'això hi havia dues cuines.

Aquesta que vos presentam avui a damunt és la cuina dels amos com podeu veure està separada de la sala menjador per dos paradissos amb el seient de fusta i el respal·la de merés, fa recordar amb la foganya al davant, dies d'hivern

amb missatges i feiners enrevoltant la cuina, entre berbes i rialles.

La cuina d'abaix, també de Sa Bastida era la dels senyors en lloc de foganya hi ha cuina de ferro i tres fogonets, no era una cuina per passar-hi hores de repós i esplai, era només per preparar el menjar i atendre a la llimpiesa dels cubers i plateria.

